



# INFORMATOR

## NSPRV-CPTE



BESPLATAN  
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs  
www.nsprv.org  
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 8 • JANUAR 2014 • BROJ 80

### СВИМ БУДУЋИМ ПЕНЗИОНЕРИМА САМО ПО 200 € МЕСЕЧНО?

- Министарство припремило пореске и пензионе реформе!
- Систем међугенерациске солидарности неодржив

Сви старији од 65 година у Србији имаће исту пензију и она ће бити реда величине 20.000 динара, ако прође предлог свеобухватне пореске и пензионе реформе који припрема Министарство привреде, обелоданио је лист "Данас". Како је за тај лист потврдио Александар Стевановић, саветник министра привреде Саше Радуловића, план је да се проблем са пензионим системом реши тако што би се примања будућих пензионера изједначила и спустила на минимални ниво довољан за живот. Ова промена не би утицала на примања садашњих пензионера. Међутим, решење које планира Министарство привреде, прилично је радикално.

Идеја је да убудуће државна пензија буде гарант само минималног прихода довољног искључиво за најбазичније потребе, односно исхрану. Сви који желе да у старости имају за било шта више од најјефтинијег obroka морали би да „штеде током радног века или да сами себи уплаћују приватно пензијско осигурање“, каже Стевановић, додајући да је према тренутним рачуницама око 200 евра месечно довољно да се преживи.

(Насиџавак шекстиа на сир. 4)



### “ВЕЧИТИ СТУДЕНТИ” ДА ДИПЛОМИРАЈУ ДО КРАЈА СЕПТЕМБРА 2014.

“Вечити студенти” који су факултете уписали пре увођења “Болоње” имају рок до 30. септембра 2014. да дипломирају, у противном ће бити као и да нису студирали, односно студије им пропадају. Уколико до тада не стекну диплому, губе статус студента и морају да упишу факултет испочетка, рекао је Танјуг у председник Студентског парламента Универзитета у Београду (УБ) Андријан Лемут. Међутим, Студентски парламент и Студентска конференција универзитета Србије покренули су иницијативу да се студентима који студирају по старим програмима поново продужи рок за завршетак студија, а тај су предлог упутили и Министарству просвете. Процент “вечитих студената” није занемарљив. Према неким проценама, има их око 10.000, мада се њихов број смањује најчешће тако што поједини и сами дефинитивно одустају од факултетске дипломе или се пребацију на приватне факултете. Реч је о студентима који су факултет уписали пре 2005. године,

при чему већина њих ради од првог дана студирања, али има и оних којима је “запело” на једном испиту, код једног професора и не могу да положе ни након више покушаја.

“Стари” студенти након септембра могу да наставе школовање по Болоњи, али то значи да практично поново уписују факултет. У пракси, међутим, може да им се дозволи да полагају разлику у односу на болоњске програме, уз плаћање сваког испита, што значи да више не могу да се школују о трошку државе. Факултети појединачним мерама могу да помогну студентима којима су остали испит или два до завршетка студија.

“Студенти који су факултете уписали пре увођења “Болоње”, а не дипломирају до 30. септембра ове године не губе право на студирање, већ ће студије наставити по болоњском систему”, каже председник СКОНУС-а Данило Јермић. “Сви испити који могу да им буду признати биће им признати”, истиче Јермић.

### СОЦИЈАЛНИ ДИЈАЛОГ – СРПСКА ПОСЛА



„Коморе, Клуб привредника, Клуб менаџера, Америчка привредна комора и друга пословна удружења и организације које окупљају привреднике не могу чинити СЕС, јер су циљеви тих организација бизнис или нешто друго, а не социјални дијалог и социјална стабилност засновани на дијалогу радника-послодавца и државе. У складу са европском праксом и Закон о раду је елиминисао могућност да крупан капитал и мултинационалне компаније остваре доминантну улогу у процесу социјалног дијалога, кроз поступак организације, регистрације и минималног броја послодавца 10 одсто који могу да чине послодавачку организацију, чиме се стварају услови за реалан социјални дијалог и социјално економску стабилност“ каже Милан Кнежевић из Асоцијације малих и средњих предузећа и предузетника Србије.

„Ово је кључна заблуда која се у Србији игнорише, већ и политичари и синдикални лидери стално призивају тајкуне у СЕС, и тиме на најгори начин сопственом чланству одузимају шансу за остварење: веће зараде, сигурних радних места, запошљавање итд.“ каже Кнежевић.

(Насиџавак шекстиа на сир. 8)

У овом броју можете још читати:

УЧИТЕЉСКЕ ШКОЛЕ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА VII .....	стр. 2
МИНИСТАР ОПЕТ ИЗБЕГАО САСТАНАК СА СИНДИКАТИМА .....	стр. 3
СРПС ЗА ПЛАТНЕ РАЗРЕДЕ .....	стр. 3
ПЕНЗИЈСКА РЕФОРМА ЗАБРАЊЕНА ТЕМА У СРБИЈИ .....	стр. 4
НАСИЛНО ГАСЕ НАЈСТАРИЈУ ШКОЛУ У СОМБОРУ .....	стр. 5
ПРОСВЕТАРИ И ДАЉЕ БЕЗ ПРОТОКОЛА .....	стр. 6
ЗАКОН О РАДУ: ОТКАЗАНА ЈАВНА РАСПРАВА .....	стр. 6
ЛИЧНИ СТАВ .....	стр. 8
ЗА ГОДИНУ ДАНА 5,17% СРЕДЊОШКОЛАЦА МАЊЕ .....	стр. 9
ЗАВРШЕНЕ ПРИЈАВЕ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ .....	стр. 9
РАДНА МЕСТА ПОПУЊАВАТИ СА ЛИСТЕ ЗА ПРЕУЗИМАЊЕ ..	стр. 10
ШТО ЈУЖНИЈЕ ПЛАТЕ СВЕ ТУЖНИЈЕ .....	стр. 10
ПРЕУЗИМАЊЕ ЗАПОСЛЕНОГ .....	стр. 11
УСЛОВИ ЗА ПРИЈЕМ У РАДНИ ОДНОС .....	стр. 11
ОПШТИНАРИ БУДЕ УЧЕНИКЕ ПО КУЋАМА .....	стр. 12

# SOMBORSKE UČITELJSKE ŠKOLE IZMEĐU PRVOG I DRUGOG SVETSKOG RATA (VII)

## ĐAČKA UDRUŽENJA

- Razni oblici organizovanja i samoorganizovanja učenika • Najistaknutije udruženje Muške učiteljske škole - Književna družina „Natošević“ • Osim „Natoševića“ postojala su i druga đačka udruženja: Podružnica ferijalnog saveza, Podmladak „Jadranske straže“, Jugoslovenski „Soko“, Podmladak Crvenog krsta, Kolo saveza trezvene mladeži „Spas“
- U okviru podmlatka Crvenog radilo je „Jugoslovensko pedagoško društvo Muške učiteljske škole u Somboru“ • I u Ženskoj učiteljskoj školi bio je razvijen društveni učenički život • Presudnu ulogu imala literarna družina „Prehodnice“

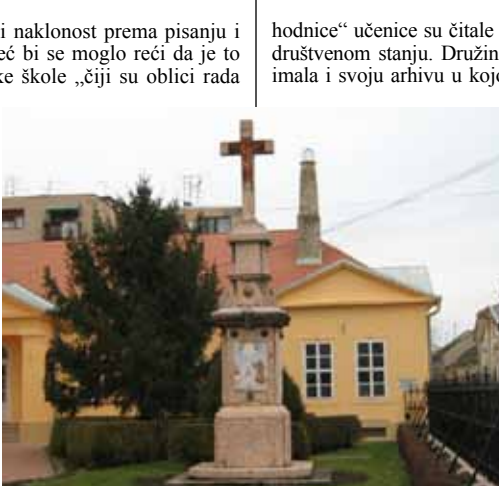
(nastavak teksta iz prethodnih brojeva)

Posle I svetskog rata nastavlja se pozitivna tradicija raznovrsnog i organizovanog đačkog života u učiteljskim školama. Razni oblici samoorganizovanja učenika iako pod kontrolom uprava škola, doprineli su formiranju lika narodnog učitelja, koji se u svom radu neće zadovoljavati samo radom u odeljenju i školi već postaje aktivan činilac, pokretač i organizator, predvoditelj i nosilac naprednih životnih ideja u svojoj sredini. Učeničke organizacije su znatno doprinele da svršeni učenici somborski učiteljskih škola uživaju veliki ugled u narodu.

Među mnogim đačkim udruženjima najistaknutije mesto u Muškoj učiteljskoj školi imala je i pre, a i posle I svetskog rata književna družina „Natošević“. Literarna družina „Natošević“ nije bila samo družina učenika koji su imali naklonost prema pisanju i u kojoj se razvijala ljubav prema pisanoj reči, već bi se moglo reći da je to organizacija koja je okupljala omladinu učiteljske škole „čiji su oblici rada u mnogome razvijali usko postavljene, državnim i klasnim interesima predodređen nastavni plan i program, upotpunjujući i proširujući horizonte svojih članova, učiteljskih pripravnika, budućih istinskih narodnih učitelja“. U okviru družine „Natošević“ postojale su raznovrsne aktivnosti. Učenici su se ogledali u literarnim sastavima ili su se upoznavali sa književnim delima (ne tako mali broj poznatih književnika i drugih umetnika počeo je rad u toj družini). Pedagoški ogledi i pedagoška misao su zauzimali važno mesto u radu družine „Natošević“. Družina je negovala horsko pevanje. Horovi Družine su bili izraz potreba samih učenika. Negovanje orkestarskog i solističkog muziciranja je krasilo družinu „Natošević“ i uopšte učiteljski podmladak u Somboru. Na sastancima đačke družine „Natošević“ široko se raspravljalo o tadašnjim društvenim i političkim problemima. Iako u somborskim učiteljskim školama u prvoj deceniji posle I svetskog rata nije postojala organizacija SKOJ-a, kroz družinu „Natošević“ su prodirale i preovlađivale kod omladine vrlo napredne ideje. U ovom periodu družina „Natošević“ utiče na formiranje svesti učenika i njihove buduće političke opredeljenosti. Predsednici družine „Natošević“ bili su: 1918/19. školske godine Jovan Jovicki, 1919/20. šk. godine Đorđe Kozolerović, 1920/21. šk. godine Nikola Vidak, 1921/22. šk. godine Ilija Blanuša i Petar Kimpanov, 1922/23. šk. godine Dušan Milovanov, Radivoj Janošević i Stanko Popović, 1923/24. šk. godine Ozren Bingulac, 1924/25. šk. godine Sima Cucić i Filip Kulbertus, 1925/26. šk. godine Nikola Jovović, 1926/27. šk. godine Đorđe Vinokić, 1927/28. šk. godine Stevan Komnenović i 1928/29. šk. godine Novak Arsenin.

Osim družine „Natošević“ postojala su i druga đačka udruženja. Podružnica ferijalnog saveza osnovana je 1926. godine, podmladak „Jadranske straže“ 1929. godine. Jugoslovenski „Soko“ 1929. Podmladak Crvenog krsta je osnovan 1930. godine. U okviru podmlatka Crvenog krsta postojalo je i „Jugoslovensko pedagoško društvo Muške učiteljske škole u Somboru“. Neposredno posle rata je obnovljeno kolo saveza trezveni mladeži „Spas“.

Družina „Spas“ je u prvoj poratnoj deceniji bila vrlo aktivna. Saradivala je sa sličnim družinama u drugim školama Sombora i organizovala kulturne manifestacije u gradu. Redarstvo grada Sombora je na takve skupove zvalo



svoje kapetane da prate i cenzurišu program tih skupova. Tako je decembra 1924. godine u okviru javne priredbe kolo „Spas“ izvelo živu sliku „U dvanaesti čas“ u kojoj se prikazuje tadašnje društveno stanje: „Da, gadna vremena. Kao da su se sve stihije udružila protiv čoveka... pa ovaj mrak“. Pisac „žive slike“ traži i puteve izlaska iz tog mraka: „Doći će vreme kada će svi pogledati, tada će biti naš dan, tada će trezvenost da trijumfuje. A dotle samo napred. Jedini lek je borba... Tako dan mora i nama doći, mora doći dan ostvarenja naše velike ideologije“.

I u Ženskoj učiteljskoj školi bio je razvijen društveni učenički život. Presudnu ulogu je imala u poratnom periodu literarna družina „Prehodnice“. Osim književnih sastava na sastancima „Prehodnice“ učenice su čitale i svoje pedagoške sastave, ali i sastave o tadašnjem društvenom stanju. Družina je razvijala i muzičku umetnost. „Prehodnica“ je imala i svoju arhivu u kojoj je u školskoj 1927/28. godini bilo 145 učeničkih radova. Na žalost, ta arhiva nije sačuvana. U Ženskoj učiteljskoj školi je 1925. godine stvoren Podmladak Crvenog krsta, a nešto kasnije i druge družine (Podmladak „Jadranske straže“ (1930) i Podmladak ferijalnog saveza 1931. godine).

Lokalni organi vlasti su i pre Obznane pratili rad organizacije KPJ u Somboru, sprečavali njenu aktivnost i aktivnost svih onih koji su išli dalje od „nacionalnog oslobođenja“. Strogo se postupalo prema svima koji su imali bilo kakav dodir sa Mađarskom, Sovjetskom Republikom Preti se „crvenima“ da će u klici biti uništen svaki onaj ko pokuša da državni poredak poremeti. Posle Obznane teror nad komunistima i njihovim simpatizerima zaostava se do kraja. Osim hapšenja i proterivanja, policija Sombora strogo nadgleda ljude, cenzuriše programe zabava, bioskopa, predavanja. Somborska buržoazija je pozdravila Obznanu i ministra unutrašnjih dela jer je on

Obznanom razgolatio „tajne hodnike i razvratne komunističke elemente, koji su radili na propasti države ove“. U takvim uslovima, kada je u začetku svog rada razvijena partijska organizacija u Somboru, nije moglo da dođe do organizovanog rada sa mladima pa ni sa učenicima učiteljskih škola. To ne znači da naprednih strujanja, uticaja i veza nije bilo u somborskim učiteljskim školama u prvoj deceniji Kraljevine SHS.

Pojedini učenici Muške učiteljske škole su početkom dvadesetih godina održavali veze sa profesorom somborske Gimnazije Božidarom Maslarićem, članom KPJ od 1919. godine. Učenici iste škole su pomagali u vreme legalnosti zborove somborskih komunista. U Muškoj učiteljskoj školi širila se napredna knjiga, posebno kada je u nju došao Žarko Zrenjanin koji je bio poverenih biblioteka „Budućnost“ i „Učiteljske iskre“. Zrenjanin je oko sebe okupljao učenike i u kružnicama za učenje uticao na političku orijentaciju učenika. Nešto kasnije slično radi Veljko Dugošević iako su u toku školske 1925/26. g. stupila nova disciplinska pravila koja uvode strogu kontrolu nad

radom učenika. Po tim pravilima je bilo zabranjeno učenicima da sazivaju ma kakve zborove ili da učestvuju na zborovima bez odobrenja školskih vlasti. Učenici nisu smeli da stvaraju svoje družine ili da budu članovi drugih družina ako nisu imali odobrenje vlasti. Bilo im je zabranjeno da objavljuju svoje radove, pokreću ili uređuju listove.

KRAJ

# МИНИСТАР ЈОВАНОВИЋ ОПЕТ ИМАО ПРЕЧА ПОСЛА ОД САСТАНКА СА СИНДИКАТИМА!

Синдикат радника у просвети Србије (СрпС) саопштио је да ће до 7. јануара сви синдикати припремити своје предлоге у вези предложеног Протокола о политици плата за 2014. годину, након чега ће Министарство финансија направити нови предлог Протокола. На преговорима одржаним 27. децембра главна тема је било увођење платних разреда у делатности које се финансирају из буџета Србије, а министар финансија Лазар Крстић и представници синдиката изразили су незадовољство што се министар просвете Томислав Јовановић опет није појавио састанку и што је двадесет дана предлог Протокола чамео у министарству просвете. Министар Крстић се сагласио са замеркама свих синдиката што министар просвете није дошао на преговоре и нагласио да „не жели да овај посао обави без учешћа синдиката, па да се догоди као



са јавном расправом о Закону о раду“ и обећао пуну сарадњу и рад са синдикатима просвете.

Састанку су осим министра финансија Лазара Крстића и помоћника министра просвете Зорана Костића присуствовали представници Синдиката радника у просвети Србије, Синдиката образовања Србије, ГСПРС Независност, Уније синдиката просветних радника Србије, Синдиката високог образовања Србије и Синдиката предшколских установа Србије. Представници СрпС-а на преговорима били су Хаџи Здравко М. Ковач, генерални секретар НСПРВ и Слободан Брајковић, председник РО СрпС-а.

Синдикат радника у просвети Србије је 30. децембра одржао седницу председништва и донео своју платформу за наставак преговора и предлог Протокола доставио министарствима.

## СРПС ЗА ПЛАТНЕ РАЗРЕДЕ

# ЗА ИСТУ СЛОЖЕНОСТ ПОСЛА ИСТА ПЛАТА СВИМ ЗАПОСЛЕНИМ У ЈАВНОМ СЕКТОРУ

## Систем плата у јавном сектору преминуо

Док просветари очекују финалне преговоре око текста Протокола којим би се дефинисала политика зарада запослених у просвети, али и у очекивању реформе плата у јавном сектору (јавној управи) кроз, за нас, потпуно нов модел – платних разреда, у просветној јавности се шпекулише како доћи до прокламованог циља да се однос између зарада за најједноставнији рад и најсложенији рад врати на однос пре „замрзавања“ плата из 2008. године, односно да плата спремачице и професора у основним и средњим школама и домовима ученика поново буде у односу 1:3, односно 1:5 када се ради о универзитетском образовању.

Елем, држава, која је иначе највећи послодавца у Републици (за готово невероватних 740.000 извршилаца) је и сама већ поодавно нарушила досадашњи модел финансирања плата запослених у јавном сектору, јер је lex specialis законима, уредбама, изменама секторских закона изузела из јавног сектора запослене у органима државне управе и локалне самоуправе, запослене у војсци и полицији, запослене у управи и правосудју и наравно запослене у јавним, комуналним и услужним предузећима којима су власник, односно оснивач, било држава, било нижи облици власти – покрајина/е и ЈЛС. На тај начин прича о јавном сектору је као и она чувена књига која је спала на два слова – у овом случају то су просвета, култура и делом здравство. Стога не чуди да је Синдикат радника у просвети Србије (СРПС), који је члан и оснивач Независног синдиката јавних служби Србије, у свом предлогу Протокола захтевао да се ресорна министарства просвете (науке и технолошког развоја) и финансија јасно одреде шта сматрају под појмом „јавна управа“ и шта то уствари садржи Закон о платама запослених у јавној управи за који су се и сами обавезали да донесу до краја јуна и који би у другој половини текуће године требао заменити досадашњи начин финансирања зарада запослених у јавном сектору дефинисан Законом о буџету и Законом о буџетском систему за 2014. годину.

Нарушавањем досадашњег начина финансирања плата у јавном сектору дефинисаног као производ коефицијента запосленог којег је кроз Уредбу утврђивала Влада и основице за обрачун и исплату зараде („дене рада“) којег је кроз Закључак утврђивала Влада и везивањем плата за пензије, Влада је сама себе „завезала у (Гордијев) чвор“ и једини излаз има управо у томе да уз рационализацију броја запослених у јавном сектору

(јавној управи) и кроз увођење платних разреда уведе ред у јавне финансије у делу финансирања зарада у „јавној управи“ (ма шта год то значило?!). Инсистирањем на превазиђеном моделу финансирања плата у јавном сектору, али и са њима, по закону спојених судова, везаних пензија и даље ће за исту сложеност посла запослени у јавном сектору имати различите плате и то оне које иритирају јер је непримерено да, примера ради, кафе-куварица у неком јавном предузећу (није услов ни да је то јавно предузеће профитабилно), уз сво дужно поштовање њеног посла, има плату професора у гимназији, и сл.

Дакле, једино што преостаје јесте да се уведу платни разреди за све запослене у јавном сектору, односно „јавној управи“ (образовању, култури, здравству и социјалној заштити, државној управи и локалној самоуправи, полицији, правосудју, војсци и другим директним и индиректним корисницима буџета, без обзира да ли се радило о државном буџету или буџету нижих облика организовања власти. Поједностављено речено, у тако уређеним платним разредима нашло би се места и за плате председника државе, премијера, министара итд., па све до спремачице или физичког радника у некој установи локалне самоуправе.

Подсећам да је посао око платних разреда држава својевремено, средином 2007. године довела готово до краја, а онда из необјашњивих разлога скрајнула, иако је остало само једно неусклађено питање – да ли платних разреда треба бити 12 или 13.

Како би се у сваком платном разреду нашло још 10-ак подразреда, јасно је да би се унутар претпостављених 120-ак различитих по сложености послова нашли сви јавни посленици при чему би њихова плата зависила не само од степена стручне спреме, што је досад био најчешћи критеријум, при чему су врло често признаване инстант дипломе образовних установа и без акредитације и сл., већ од одговорности за ресурсе, способности организације рада и руковођења, тежине доношења одлука, сложености и креативног (стваралачког) мишљења у решавању проблема, способности контаката и представљања, као и о знањима, вештинама и искуству. На тај начин не само да би се у платним разредима нашли сви који деле „кољач“ звани буџет/и, већ би се и на коректнији начин решило увек спорно питање напредовања у служби и/или минулог рада. Примера ради, у највећој јавној служби – просвети, плата почет-

ника и човека пред пензију са пуним пензионим стажом од 40 година разликује се само за 16%, а напредовањем кроз платне разреде и стицањем одређених звања запослени у једном платном разреду могао би имати у том случају и зараду изнад зараде онога у вишем платном разреду уколико задовољава напред речено.

Увођењем платних разреда не само да би запослени на пословима исте сложености имали једнаку почетну основну плату, већ би се напустило арчење ионако мало средстава за плате јавних делатника и већини од њих вратило задовољство да су за сложености рад или за напредовање у служби валоризовани и кроз зараду. Ово је посебно важно у светлу чињенице да је држава увела рационализацију масе пара за плате запослених јавних посленика за 8% у протеклих 5 година ако се посматра однос динар – евро, а за више од 30% ако се упореди и маса плата и број запослених у периоду од 2008. до 2013. године. Дакле, тзв. линеарним финансирањем и увођењем често пута и непотребних нових извршилаца у јавне службе, дошло се до модела који је, најблаже речено, превазиђен и који мора да се мења. Тиме би се избегло и оно што је неминовно уколико се садашњи тренд настави, а то је да ће Србија бити сваки даном све ближе „кубанском моделу“ у коме су сви запослени имали једнаку и то минималну плату уз српски додатак да велика већина од њих, а једног дана сви, немају пуну норму, већ само део. Мотивацију таквих делатника и подложност корупцији и свим другим негативним утицајима не треба посебно помињати.

И на крају, уместо закључка, хтели-не хтели и синдикати су се, бар око овога, сложили да је до побољшања материјалног положаја запослених у просвети могуће доћи увођењем платних разреда и другачијом прерасподелом масе средстава за плате свих запослених, рационализацијом броја извршилаца и напуштањем тзв. система линеарног финансирања, који подразумева да за 1% веће плате у просвети (због спојених плата свих јавних служби и пензија), треба издвојити чак 8 милијарди динара, а за однос са почетка приче од 1:3, односно 1:5 потребно је око 30% више средстава, дакле 240.000.000.000 динара којих наравно нема и које, поређења ради, износе више него двоструки буџет за највећу јавну службу која се финансира искључиво из буџета – просвету. Питање пензија такође оптерећује решење овог проблема, иако је свима јасно да се и овај систем мора радикално реформисати.

# SVIM BUDUĆIM PENZIONERIMA SAMO PO 200 € MESEČNO

- **Ministarstvo pripremlilo poreske i penzione reforme!**
- **Sistem međugeneracijske solidarnosti neodrživ**  
(Nastavak teksta sa 1. strane)

Ministarstvo ima pripremljen i „plan tranzicije“ kako ovakav nagli zaokret ne bi oštetio zaposlene koji su sada u srednjim godinama ili pred penzijom, jer oni do skoro nisu ni imali mogućnosti da izdvajaju novac u posebne penzione fondove, očekivali su penziju prema visini uplaćenih doprinosa i sada više ne bi imali ni dovoljno vremena da uštede za njeno uvećanje.

“Onima koji bi u momentu donošenja novih pravila već imali neki radni staž, penzija bi se obračunavala iz dva dela. Prvi deo bi se isplaćivao kao i do sada, prema visini plate i godinama radnog staža ostvarenim do momenta donošenja novih pravila. Drugi deo penzije bi se obračunavao po novim pravilima i zavisio bi od broja godina koje je lice provelo na radu od momenta donošenja novih pravila do trenutka penzionisanja”, objašnjava Stevanović. To bi na primeru zaposlenog koji sad ima 50 godina, ako bi se danas doneo novi zakon, značilo da bi on primao penziju koja bi se sastojala od penzije koju je do sada zaradio na osnovu uplaćenih doprinosa i penzije obračunate po novim pravilima za period od 50. do 65. godine života. Dakle, ako bi po novim pravilima puna penzija bila 200 evra, on bi za tih 15 godina mogao da računa na 60, 70

evra penzije, plus ono što je zaradio do 50. godine života.

“Ovakav sistem u kojem svi imaju istu minimalno garantovanu penziju, već postoji u zemljama poput Švajcarske i Kanade, ali i na Kosovu”, primećuje Stevanović. Kada će i da li će Ministarstvo privrede ovaj predlog izneti pred Vladu, ostaje nejasno. Ministarstvo je pripremlilo i Akcioni plan za ovu i narednu godinu, koji je deo Strategije za razvoj preduzetništva i konkurentnosti u kome se predlaže da svi građani imaju zdravstveno osiguranje, bez obzira na status, odnosno da „zdravstveno osiguranje ne bi trebalo da zavisi od toga da li poslodavac uplaćuje doprinose“. Iz toga se jasno zaključuje da zdravstveno osiguranje treba da imaju i oni za koje poslodavci nisu uplatili doprinose.

Međutim, resorni ministar Saša Radulović je naknadno izjavio da je došlo do „konfuzije“, odnosno da se ideja o univerzalnom pravu na zdravstveno osiguranje i njegovom finansiranju iz budžeta odnosi na poresku reformu koju je on predložio prošle godine, a koju je Vlada Srbije odbila, a da nezavisno od toga on smatra da Poreska uprava treba da pronade način da natera sve poslodavce da uplaćuju sve doprinose, uključujući i onaj za zdravstvo.

Tako je ostalo nepoznato šta zapravo piše u Akcionom planu i Strategiji za 2014. i 2015. odnosno šta se u tim dokumentima navodi kao način na koji ministar planira da realizuje univerzalno zdravstveno osiguranje u situaciji u kojoj neki poslodavci ne plaćaju doprinose. Zbog toga nije izvesno ni da se predlog o penzionizaciji reformi penzija za razvoj preduzetništva, iako bi smanjenje doprinosa za penzije svakako pomoglo privredi. Kao deo šire poreske reforme, moguće je da je Ministarstvo predlog o izjednačavanju budućih penzija već iznelo pred Vladu Srbije krajem prošle godine, ali da je predlog odbijen. Očigledno je jedino da ministar ne odustaje od ovog predloga, ali je pitanje kada će se on i formalno naći pred njegovim kolegama u Nemanjinoj 11.

Poznato je da je aktuelni penzionizacijski sistem međugeneracijske solidarnosti neodrživ, jer je pravljen za vreme kada je broj radnika bio skoro trostruko veći od broja penzionera, a danas jednog penzionera izdržava manje od 1,5 radnika. Zbog toga, kao i zbog neredovne uplate doprinosa, danas se samo polovina novca potrebnog za isplatu penzija obezbeđuje iz prihoda PIO fonda, dok drugu polovinu redovno podmiruje država, direktno iz budžeta.

## PENZIJSKA REFORMA:

# POSLEDNJA ZABRANJENA TEMA U SRBIJI

Piše: Zoran Zečević\*

Srbija za razliku od zemalja u okruženju kasni sa reformom penzijskog sistema najmanje desetak godina. Hrvatska, Mađarska, Rumunija, Bugarska i Makedonija su odavno izvršile reformu i uvele drugi stub obaveznog privatnog penzijskog osiguranja poznatog kao DC, defined-contribution. Crna Gora je delimično, a Kosovo potpuno još 2003. godine uvelo drugi stub.

U Srbiji je bio evidentan izostanak penzijske reforme iz Vladinog paketa reformi za 2013. godinu. Otpočinjanje penzijske reforme je bila obaveza Vlade usvojena fiskalnom strategijom za prethodnu godinu, ali ona ne samo što nije otpočela nego je čak i izbrisana sa liste planiranih reformi možda kao uslov ili ucena opstanka koalicionih partnera u Vladi. Za funkcionisanje postojećeg sistema prvog stuba penzijskog osiguranja zasnovanog na finansiranju iz tekućih doprinosa zaposlenih (pay-as-you-go) od presudnog značaja je odnos između broja zaposlenih i broja penzionera. Da bi taj sistem funkcionisao optimalno bi bilo da na jednog penzionera dolazi četiri zaposlena. U Srbiji je taj odnos trenutno jedan na prema jedan. Penzionera je nešto više od 1.700.000 dok je u javnom sektoru je zaposleno najmanje 750.000. To znači da manje od milion zaposlenih van javnog sektora mora obezbediti novac za postojeće penzionere kao i plate zaposlenih u javnom sektoru i njihove doprinose za penzijsko osiguranje. Kako je to nemoguće - država se zadužuje. Ovakav sistem je neodrživ, a u Srbiji se penzije još uvek isplaćuju samo zato što država uzima kredite iz inostranstva.

Novac koji su godinama sadašnji penzioneri uplaćivali u PIO fond više ne postoji. Penzioneri, a pre svega njihovi lideri ne žele da vide da penzije koje se danas isplaćuju nije njihov nekada zaradeni novac, već onih trenutno zaposlenih. Zaposleni isto tako nisu dovoljno svesni da se troši njihov novac i da će sutra taj fond i za njih biti prazan. Može se desiti da neko od zaposlenih tuži PIO fond ili državu Srbiju u Strazburu da ga svakog meseca krađu i uzimaju novac iz Fonda i da sutra neće biti para za njegovu penziju.

Prema poslednjim podacima javni dug Srbije na kraju novembra 2013. godine iznosio je 19,5 milijardi evra. Ako se ovako nastavi sa zaduživanjem postavlja se pitanje još koliko dugo se može izdržati, a da se ne proglasi bankrot. Svaka odgovorna država, čak i ako bankrotira, ne sme svojih skoro dva miliona građana ostaviti bez ikakvih prihoda i upravo zbog toga mora postojati rezervna varijanta 'B' za isplatu penzija.

U slučaju bankrota svima se isplaćuju približno iste socijalne tkz. državne penzije finansirane iz budžeta. Za većinu penzionera to bi značilo povećanje, dok bi oni sa visokim penzijama bili oštećeni.

Idealno bi bilo sprovesti reformu PIO fonda po uzoru na najbolji svetski model Australijski 'Superannuation'. Po tom modelu svaki poslodavac je obavezan da plaća penzijski doprinos za sve zaposlene. U Australiji je to trenutno 9.25% bruto neoporezovane zarade, u Singapuru 16% a u Hrvatskoj 5%. Buduće penzije zavise pre svega od visine ovog penzijskog doprinosa koji se

uplaćuju tokom radnog veka. Novac se ne može podići pre odlaska u penziju, ali zato svako pojedinačno odlučuje gde će se u međuvremenu investirati - u akcije poslodavaca, uspešnih kompanija u zemlji ili inostranstvu ili u državne obveznice od čega svi imaju višestruke koristi. Ukoliko zaposleni umre pre odlaska u penziju onda se njegovim naslednicima isplaćuje celokupna suma uštedevine. Kada pojedinac potroši novac iz svog privatnog fonda onda prelazi na državnu penziju koja je ista za sve.

Takav model su osim komšija iz okruženja prihvatile i oko 40 zemalja u svetu, a među njima Čile, Peru, Argentina, Meksiko i većina zemalja Južne i Latinske Amerike, Australija, Novi Zeland, Holandija, Švedska, Norveška, Poljska, Slovačka, Latvija, Estonija, Ukrajina, Kazahstan, Vijetnam, Indonezija, Malezija, delimično Rusija i Kina, itd. Singapur, koji pojedini ministri u Vladi spominju kao model i uzor reformi, je možda otišao najdalje u sprovođenju reforme drugog stuba penzijskog osiguranja.

Ovakva reforma je potrebna bez obzira da li će Srbija bankrotirati ili ne, jer je PIO fond već odavno bankrotirao i postao "protočan bojler" u kome para jednostavno više nema. U Srbiji postoji iluzija da se nedostaci radikalnih reformi mogu nadoknaditi stalnim, sitnim kozmetičkim promenama zakonskih propisa. Fiskalni savet se oglasio sa nekim beznačajnim predlozima, povećanje prosone granice odlaska u penziju, koji ništa bitnije ne mogu promeniti. Može se postaviti pitanje da li oni nemaju dovoljno znanja o savremenim svetskim penzijskim modelima ili to do sada, iz nepoznatih razloga, nisu hteli javno da kažu.

Govoriti i pisati o stvarnoj reformi je zabranjena tema u Srbiji jer je "intelektualna elita" potčinjena političarima i birokratama. U ovom slučaju se radi o nepoznavanju materije mada nisu isključeni i ideološki razlozi i strah koji je još uvek mnogima u podsvesti. Ono što je najgore nema ni teorijskih rasprava, novinari kao da ne smeju da pišu o dobrim i lošim stranama hrvatskog modela reforme, kao da ponovo živimo u prošlim vremenima kada niko nije smeo javno da govori i piše o višepartijskom sistemu jer to ne dozvoljavaju neki zastrašeni lideri koalicionih partija na vlasti.

U svakom slučaju, u ovakvom modelu drugog stuba obaveznog penzijskog osiguranja sredstva pojedinaca nalaze se na individualnim računima zaposlenih pa političari i partije ne mogu uticati na njih niti obećavati veće penzije, da bi dobili glasove birača. To je zapravo pravi razlog zašto još uvek nema radikalne i jedino moguće reforme penzijskog sistema i zašto je to verovatno poslednja zabranjena tema u Srbiji.

\*IT Superannuation Consultant, Beograd

# НАСИЛНО ГАСЕ НАЈСТАРИЈУ ШКОЛУ У РАВАНГРАДУ

Банатску просветну јавност непријатно је изненадила вест да је локална скупштина донела одлуку да угаси школу за децу са посебним потребама у овом граду. Колико је то довело до очаја децу и родитеље не треба ни говорити, али „градски оци“ у чијој је власти да доносе мрежу школа, пресекали су по својој свети и савести.

Један још бруталнији чин десио се у Вељковом Раванграду, Граду Сомбору, познатом као источнику образовања и образовања учитеља, не само код Срба, већ и на Балкану. Наиме, пред истек старе године (била, не поновила се) дошло је до закључивања Протокола о сарадњи између Градске управе за Град Сомбор и Министарства правде и државне управе у чему је „са обе руке“ суделовао и начелник Школске управе Сомбор, а да су запослени у школи, грађани Сомбора и, на крају крајева, Синдикат (али ко „бренује“ синдикат у оваквим ситуацијама, синдикат је добар само кад треба подржати неког да дође на власт, а не и онда кад је он већ на власти), сазнали из дневних новина и војвођанског јавног сервиса.

И док су се Лале и Сосе организовале да бране кикиндску школу, ова сомборска, успут речено и најстарија у граду, шапатом паде. Или можда и није и неће. Време ће показати, пошто је свима знано да је време ипак најбољи судија. Сва акција изведена је у моменту када су војвођански, па самим тиме и сомборски, просветари били на зимском распусту, а јавност забављена бројним прославама које су свакодневне у овом периоду.

Тако је иницијатива наших суграђана из Министарства правде уз саучесништво локалних моћника и заобилажење локалног парламента изведена брзо и прецизно, након чега је потписан поменути Протокол, чиме би зграда најстарије сомборске школе требала у догледно време постати здање Основног и вишег јавног тужилаштва, а не оно што је била у протеклих 130 година – кућа знања. Ово забрињава, јер је одлука о предавању објекта прошла мимо Закона утврђене процедуре – без сагласности представника грађана оличених у локалном парламенту и чиме су појединци показали не само удворнички менталитет према вишим облицима власти, већ и да не поштују вољу грађана у чије име су спорну одлуку и донели. А можда локални парламент и не би донео ту спорну одлуку. Тим пре што сем аргумената да се ради о најстаријој основној школи у граду стоје још и бројни други разлози зашто ову школу не би требало угасити (не тврдимо да не треба донети нову мрежу школа, јер на крају крајева то се и тражило од Скупштине, тада Општине Сомбор, да је донесе пре готово 10 година), или јој пренаменити улогу ван просвете.

Спорно здање било је у једном моменту и Трговачка академија, али је увек било намењено образовању Сомборца. Ако додамо да је ова школа у целини или у делу легат, јасно је да се тиме врши и правно насиље над оном што су некадашњи Сомборци оставили у аманет својим потомцима. У свему томе ништа неће променити чињеница ни да је несрећним „Шешљевином законом“ сва имовина подржављена и да држава располаже и објектима у којима се налазе школе у Сомбору и околини, а мрежа школа је у надлежности локалне Скупштине која је и до сада по принципу „један плаћа музику, а други слуша“ поступала нерационално и није ни отпочела поступак уређења мреже школа да се не би замерила појединим локалним групацијама које чине већину у локалном парламенту (наравно, сво време спорни су и критеријуми за мрежу школа). Стога остаје и интересантно да видимо како ће то локална скупштина донети мрежу школа када су све прошлогодешње седнице сомборског Парламента биле на ивици кворума и под претњом сазивања седница, јер свака седница хипотетички може бити и последња за локалну власт. У овом случају сложили су се и представници локалне власти и опозиције у којој је много, сад већ бивших, просветара или људи који потичу из просветних породица и који су тако олако предали један објекат намењен просвети у руке тужилаштва, као да у Сомбору нема довољно објеката или локација које су такође врло добро могле послужити за ову намену, а што се тиче школа, ту и даље постоји велики проблем око школског простора, јер, да поменемо, највећа сомборска школа – Техничка, делом живи и ради у простору који ће сасвим сигурно пре или после бити предмет реституције и којој у том случају прети исељење, односно дислокација или гашење. Ништа није боља ситуација ни за две друге сомборске средње школе (под истим кровом): Средњу школу „Свети Сава“ и Медицинску школу, које су у објекту који је својевремено са ЈЛС прекњижен на Министарство војно и које

такође могу по истом принципу остати без „своје“ зграде.

Дакле, уколико би се овако олако и „преко колена“, кад се коме свиди, гасила било која школа, проблеми би се у сваком случају усложњавали, а не решавали, јер сомборско образовање очигледно кубури са простором, без обзира што је проблем нешто релаксиран тиме што је ђака све мање. Али уместо да се пређе на рад у једној смени, видимо да се проблем решава да се један неспорни школски објекат предаје у власништво другом министарству и то неповратно и трајно. Објашњења начелника школске управе да ће збирнути наставнике путем Листе за преузимање треба да ове људе умире, али то сасвим извесно неће бити могуће урадити на тај начин, јер смо видели шта се десило у случају када је људима из ове школе недостајао и део норме да је управо начелник дао дозволу да се у другој школи запосли нови човек, односно да се распише конкурс.

У овом случају, сасвим извесно да ће сви запослени у овом делу норме у којем су запослени у школи „21. Октобар“ бити технолошки вишкови, при чему држава није обезбедила новац ни за постојеће технолошке вишкове, па не видимо како ће то „збринуту“ ове колеге, као што уосталом не видимо како ће им помоћи синдикат у оснивању који је настао наводно због разлога што наш синдикат и потписник ових редова није узео у заштиту ову школу, иако он то чини већ пуних 15-ак година, колико траје „плес по ивици ножа“ запослених у овој школи и који би већ одавно били незапослени и „збринуту“ да није било управо нашег синдиката и људи који воде овај синдикат. Интерес председника синдиката у оснивању је престао оног момента када је схватио да и „заштићени“ радници нису од свега заштићени и кад је нашао часова за које је стручан.

Што се тиче нашег синдиката, ми ћемо и даље бранити принцип и инсистирати да се мрежа школа уради на законом прописан начин и у законно регулисану процедуру. Умели смо ову школу и запослене одбранити и до сада, па ћемо покушати још једном, наравно сад је то много теже јер су и локалне власти више пута покушале да ову зграду преузму, како се својевремено причало за објекат Дипломатске академије (ма шта то значило). Средње музичке школе или Ликовне академије, користећи се чак и смицалицама да опструшу упис ученика у ову школу или у јавности стварајући њен лош имиџ. Чуди и млак отпор запослених у школи и директора школе који је након почетног ентузијазма нагло спласнуо из чега би се могло закључити да постоји договор и обећање да ће бар они бити збринуту. А запослени, кога је брига за запослене - њих ће и овај пут препустити Синдикату!

## КУЋА ЗНАЊА БИЋЕ ТУЖИЛАШТВО, ЂАЦИ РАСПОРЕЂЕНИ У ДРУГУ ШКОЛУ, ЗАПОСЛЕНИ ВИШАК

„Министарство правде намерава да у местима где не постоје задовољавајући капацитети и инфраструктурна подршка раду суда и тужилаштва ту подршку створи у складу са могућностима како би правда грађанима била доступнија, а Сомбор је први град у коме се на томе ради“, поручио је министар правде Никола Селаковић. Селаковић је са градоначелником Сомбора Немањом Делићем и начелником Школске управе западnobачког управног округа Бориславом Станичићем потписао Протокол о сарадњи, који ће омогућити пренос права коришћења зграде Основне школе „21. Октобар“ у том граду на Министарство правде за потребе смештаја правосудних органа.

Министар Селаковић верује да ће тако за годину дана на том месту бити отворена реновирана зграда у којој ће бити смештено Основно и Више јавно тужилаштво. Он је рекао да су чланови свих већих странака у Сомбору учествовали у том пројекту. Министар Селаковић је рекао и да му је познато да су неки тенденциозно тумачили његов долазак у Сомбор „као дан када ће неко иселити школу из зграде, пустити ученике на улицу и оставити људе без посла“, али и нагласио да се ништа тако неће десити. „Оно што смо ми применили у наставку реформисања правосуђа и проширења судске мреже видим да су људи у Министарству просвете и градске управе применили овде. Ово је нешто што никоме неће донети губитак посла, места у школској клупи. Ово је нешто што доноси добро свим грађанима“, рекао је Селаковић.



# PROSVETARI I DALJE BEZ PROTOKOLA

Tri sindikata „ZA“, tri „PROTIV“

Na pregovorima između dva resorna ministarstva: finansija i prosvete i šest sindikata zaposlenih u prosveti, održanim u ponedjeljak 20.01.2014. godine, na stolu se našla treća verzija Protokola o politici zarada za zaposlene u prosveti u 2014. godini. Ova verzija Protokola rezultat je ranijeg predloga koga su usaglasila dva ministarstva i predloga koja su krajem decembra ministarstvima dostavili sindikati. Ovim dokumentom Vlada se obavezuje da će „redovno izvršavati sve obaveze prema zaposlenima u prosveti i garantuje isplatu plata zaposlenih u prosveti za 2014. godinu“, a „zaposlenima koji su stekli pravo na penziju u 2012. godini (druga polovina decembra) i 2013. godini garantuje se isplata otpremnina za odlazak u penziju, kao i da će isplata biti izvršena najkasnije do 31.03.2014. godine.“ Na samom sastanku načelno je dogovoreno da Ministarstvo finansija prihvata predlog Srps-a i da obezbedi i sredstva za isplatu sudskih troškova u slučajevima ako su oštećeni utuzili školu i dobili pravosnažnu sudsku presudu.

Osim toga, ponudjenim Protokolom Vlada Republike Srbije se obavezuje da će „do 30. juna 2014. godine utvrditi Predlog Zakona kojim će se urediti plate zaposlenih u javnom sektoru po platnim grupama i platnim razredima kojim će se uključiti i plate zaposlenih u oblasti obrazovanja“, te da će „u postupku utvrđivanja Predloga Zakona kojim će se urediti plate zaposlenih u javnom sektoru obezbediti aktivno učešće reprezentativnih sindikata u oblasti obrazovanja“.

Za predstavnike tri sindikata: Sindikat radnika u prosveti Srbije, Sindikat visokog obrazovanja Srbije i Samostalni sindikat predškolskog vaspitanja i obrazovanja Srbije ponudjeni Protokol u načelu je

prihvatljiv jer potpuno menja dosadašnji koncept plata zaposlenih u javnom sektoru i prosveti kroz platne razrede i platne grupe i otvara mogućnost da se ostvari ranije proklamovani cilj da se uspostavi nekadašnji odnos između plata za najjednostavniji i najsloženiji rad u prosveti od 1:3 kada je reč o osnovnim i srednjim školama i domovima učenika, odnosno 1:5 kada je reč o zaposlenim u univerzitetskom sektoru. Nažalost, do konačnog sporazuma o potpisivanju Protokola nije došlo jer su tri sindikata: Sindikat obrazovanja Srbije, GSPRS „Nezavisnost“ i Unija sindikata prosvetnih radnika Srbije, koja navodno prihvataju platne razrede, insistirala na svom predlogu Protokola u kojem traže da se „Vlada Republike Srbije obavezuje da će, ukoliko ne bude uspostavljen sistem platnih razreda u 2014. godini, uvećati koeficijente zaposlenima u obrazovanju za 10% u 2014., 2015. i 2016. godini i povećati dodatak za razredno starenstvo na 7%“ zaboravljajući, pri tome, da se ovde radi o suprotstavljenom i zastarelom konceptu da se plate zaposlenih u obrazovanju (i javnom sektoru i sa njima vezane penzije) uređuju kroz proizvod koeficijenta i cene rada i definisane su Zakonom o budžetu, što isključuje pretpostavljeni Zakon o platama u javnoj upravi kroz platne razrede.

Elem, zbog pata situacije Protokol nije prihvaćen, te je ostalo da se još jednom (!) pregovarači sastanu, ovaj put i da sastanku prisustvuju oba ministra i da se pokuša pronaći rešenje za zaključiva-

nje Protokola. Nezaključivanjem Protokola i dalje ostaje otvoreno pitanje otpremnina za naše kolege koje su otišle u penziju, jer se i dalje spore pokrajinski i republički nivo vlasti oko toga čija je ovo obaveza, a Protokolom bi ovo bilo utvrđeno kao obaveza republičkog budžeta. I ne samo to, gubi se vreme za donošenje platnih razreda i prelazak na novi način finansiranja. U slučaju nedonošenja Zakona o platama u javnom sektoru, jasno je da će ostati Zakon o budžetu i da zaposleni u prosveti mogu da očekuju kao i drugi zaposleni u javnom sektoru i penzioneri povišice dva puta godišnje – u aprilu i oktobru od po samo 0,5%.

Traženje garancija da će Vlada uraditi nešto što je obaveza Parlamenta, sasvim izvesno nije na tragu traženja rešenja da se Protokol zaključi, već pre na tragu opstruisanja ovog postupka. Stoga je Srps predložio da se Protokol zaključi sa onim sindikatima kojima je prihvatljiv, a da u postupku izrade Zakona o platama u javnoj upravi sudeluju samo oni sindikati koji bi bili potpisnici Protokola. Insistiranje da ude sporna odredba i na način kako su je formulisala tri sindikata koja je u kontradikciji sa principom platnih razreda ni kada bi bila usvojena ne bi bila garancija da će biti korigovani koeficijenti, odnosno izmenjen Zakon o budžetu jer i taj Zakon nakon usvajanja na Vladi mora opet u Narodnu Skupštinu na usvajanje.

Pregovori se (nadamo se) nastavljaju. Ishod je neizvestan.



## ZAKON O RADU: OTKAZANA JAVNA RASPRAVA MINISTARSTVO NE ODUSTAJE OD ZAKONA PROTIV RADNIKA

Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike je nakon što se 20. decembra, u Novom Sadu provelo „kao bos po trnju“, i nakon što je prva javna rasprava otkazana, otkazalo i sledeće dve javne rasprave planirane za 23. decembar (u Kragujevcu) i 26. decembar (u Beogradu). Kako Ministarstvo nije odustalo od donošenja novog Zakona o radu, već je samo promenilo formu rasprave time što je pozvalo zainteresovane da svoje predloge, primedbe, sugestije na Nacrt toga Zakona dostave na mejl adresu Ministarstva, jasno je da ima čvrstu nameru da radnike u novoj godini dočeka novi „radnički Ustav“, koji će omogućiti po Vladi ekspanziju novih zapošljavanja, a po sindikatima dovesti do novih otpuštanja i to više od 170.000 po formuli 30.000 iz preduzeća u restituciji, a ostatak iz javnog sektora.

Elem, kako su u protestu protiv novog Zakona prednjačili i oni koji su zajedno sa radnom grupom u izradi Zakona sudelovali – Samostalni sindikat i Sindikat „Nezavisnost“, jasno je da ni njihove stavove Ministarstvo nije ugradilo u Nacrt izmena i dopuna Zakona o radu. Jedino što je radna grupa ipak uspešla, a to je da su se dva ministarstva koja su sudelovala u izradi pomenutog Nacrta (Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike i Ministarstvo privrede) konačno usaglasila, iako bi tačnije trebalo reći da je Ministarstvo rada uobličilo u zakonskoj formi ideje ministra privrede koji je namerio da triling tri druga zakona u januaru pretvori u kvartet, po njemu dobitne kombinacije.

Ipak, ne bi se moglo reći da je Ministarstvo prošlo neozleđeno, jer smo iz jučerašnjeg neposrednog uvida u brojno stanje predstavnika Ministarstva rada u radnoj grupi i grupi koja je trebala da prezentuje Nacrt izmena i dopuna ZOR-a, prilikom posete Ministarstvu uočili da su se autori Zakona naprasno razboleli i nisu ni došli na radna mesta u Nemanjinju 22-26. Šta bi tek bilo da su se pojavili u Kragujevcu, gde su im radnici priredili doček sličan novosadskom. Stoga je jasno da je jedino što je Ministarstvo moglo da uradi da stornira javnu raspravu, ali i da se ponaša kao da se ništa i nije desilo i da primedbe na Nacrt prima do roka datog za javnu raspravu – 10. januara, kako bi se zakon protiv rada (radnika) našao u Parlamentu i bio usvojen do kraja januara.

Kako su se ovih dana u javnosti svi relevantni sindikati oglasili da su protiv donošenja Zakona o izmenama i dopunama Zakona o radu, bilo bi (da postoji minimum uvažavanja argumenata socijalnih partnera) za očekivati da zakono-

predlagači obustave svoje napore u nameri da donesu još jedan protivradnički zakon, kao što su uostalom i zakoni o stečaju i štrajku, jer je sasvim izvesno da će radničko nezadovoljstvo eskalirati i da će ugroženi radnici stati uz svoju sindikalnu braću, bez obzira na boju sindikalnog dresa, u odbrani prava na rad i prava iz rada. Nažalost, ovo nije realan scenario i verovatnije je da možemo očekivati set anti-radničkih zakona koji će na najnepopularniji način dovršiti tranziciju u privatizaciji – povećanjem broja nezaposlenih za više od novih 150.000 ljudi. Pri tome će fleksibilizacija rada biti manifestovana samo u jednom obliku – otpuštanju radnika, ne i zapošljavanju, jer nulti rast BDP, pa čak ni onaj javno proklamovan od 1%, sa sobom ne nose nikakvo novo zapošljavanje (samo rast iznad 5% BDP nosi smanjenje nezaposlenih, a o njemu možemo samo da sanjamo). I ne samo to – ukoliko budu usvojena nova zakonska rešenja otpremnine prilikom odlaska u penziju će biti smanjene za trećinu, otpremnine za tehnološke viškove biće obračunavane samo za radni staž kod poslednjeg gazde, a i minuli rad ubuduće biće preminuli – isplaćivaće se samo za vernost poslednjem gazdi. Posebno zabrinjava i poglavlje kojim se uređuje rad sindikata u preduzećima/ustanovama i koje je sve pre nego li poštovanje međunarodnih konvencija, jer se radi o direktnom mešanju u slobodu sindikalnog organizovanja od propisivanja izgleda i sadržaja pristupnice, mogućnosti ubiranja članarine, dokazivanja reprezentativnosti, procenta organizovanih radnika za reprezentativnost i sl.

Što se tiče Nezavisnog sindikata javnih službi, mi smo od početka bili i ostali protiv izmena ovog Zakona, jer on sasvim sigurno nije na tragu usklađivanja sa međunarodnim standardima i evropskom radnom legislativom, a ni uslov integracije, već je namera vlasti u Srbiji da se uvažavaju argumenti samo jedne strane – poslodavačke.

Ceneći da Vlada ostaje u nameri da milom ili silom progura izmene Zakona, ipak treba da svi učinimo napor da mejlove Ministarstva rada i svih koji mogu da pomognu zaspemo primedbama kojima smo protiv predloženih zakonskih rešenja, a i da se spremamo za konačan obračun, tako što ćemo naše predloge dostaviti poslaničkim klubovima u Narodnoj Skupštini kako bi pre rasprave u Parlamentu pokušali da koliko-toliko ublažimo rigidne predloge u Nacrtu Zakona koji možete preuzeti i sa našeg sajta: [www.nsj.org.rs](http://www.nsj.org.rs) u prozoru: Propisi. Uključite se u odbranu Zakona o radu, dok ne bude i za to (pre)kasno.



# ЗАКОН О РАДУ: КАО У ЛОШОЈ СЕРИЈИ

Договор продржавних синдиката и првог потпредседника - настављају тамо где су стали у децембру

Непосредно пред одржавање генералног штрајка упозорења (ма шта то год значило, јер теорија индустријских односа препознаје или штрајк упозорења или генерални штрајк) на колегијуму (ма шта и то значило) републичког Социјално-економског савета постигнут је споразум да се посао врати тамо где је и стао, када је радну групу за измену Закона и допуна Закона о раду средином децембра напустио синдикални део радне групе (додуше Влада је једнострано наставила посао на Закону и одржала електронску јавну расправу), односно на формирање нове, како рече први потпредседник Владе, а уствари први доносилац одлука у тој Влади, комисије која ће у року од месец дана уподобити „раднички Устав“ са жељама свих заинтересованих (уколико је то уопште могуће).

Тако су престали разлози за једночасовни генерални штрајк упозорења јер је јуче поново оживљен социјални дијалог (да ли је?), а Социјално-економски савет поново постао незаобилазан у поступку доношења легислативе и других питања из области деловања СЕС-а. Као да је и досад неко бранио СЕС-у да се бави својим послом, тим пре што је и буџетиран и то не баш мало за оно премало што је урадио за свет рада. Или ће можда бити истина да је притисак на премијера који је одмах активирао свој синдикат „Слогу“ да јавно пита колико то буџет пресиromашне и презадужене Србије кошта играчка звана социјално-економски савет и колико је коштају два синдиката миљеника – СССС и „Независност“.

Кад се свему томе дода и захтев министра привреде Саше Радуловића да му сва јавна и државна предузећа доставе „број синдикалних организација које постоје у Вашем предузећу са прегледом списка чланства по појединим синдикатима и укупан износ исплаћених накнада синдикалном руководству у 2013. години“ и претња да ће обелоданити привилегије синдикалних лидера у јавним предузећима, било је јасно да ће у одбрани својих привилегија продржавни синдикати врло брзо наћи компромис са Владом Републике Србије, тим пре што се у преговоре непосредно укључио и први потпредседник.

Елем, Србија је опет добила социјални дијалог, чиме су ова два синдиката добила легитимитет репрезентативности, иако је бар један од њих – „Независност“ нема, послодавци, а и Влада која је и извршна власт и послодавац, добиће пре или касније нов Закон о раду, јер се ипак ради о новом концепту уређења односа између света рада и света капитала, а не изменама, а радници, они ће свакако још једном проћи „као бос по трњу“ - проћи ће као и њихови претходници који су сада или на евиденцији Националне службе за запошљавање или, они мало срећнији, у каквој-таквој пензији. Оно што највише брине, а то је да ће састав Комисије (не више радне групе – није

штија, него врат) за наставак посла на раду бити готово идентичан саставу претходне Комисије која је добрим делом сву ову кашу и закувала, те стога не верујемо да ће бити неких великих преправки понуђених катастрофичних решења. Остаје и питање да ли ће се и радници на лизинг поново појавити у том ревидираном предлогу Нацрта Закона о раду.

Да овим синдикатима нико није потребан сведочи и одбијање пружене руке од стране алтернативних синдиката окупљених око Српског синдикалног фронта од стране Самосталног синдиката и Синдиката „Независност“ који су затражили да се укључе у поступак око измене радно-правне и материјално-социјалне легислативе, с обзиром на драматичност и последице које ће сасвим извесно настати доношењем Закона о раду, Закона о стечају, Закона о приватизацији и Закона о штрајку. Трећу групу синдиката ни једни ни други нису звали да се укључе у социјални дијалог, али су их на другој страни позвали да учествују у њиховим протестима, ваљда мотивисани оном старом народном – „Кад је мука, ајде Ђука, а кад је..ду

око оснивања, регистрација и утврђивања репрезентативности синдиката, које је све пре него ли слобода синдикалног удруживања и организовања.

Дакле, остаје и даље спорно то што ће се минути рад обрачунавати само за радни ангажман код последњег послодавца, што другим речима значи директно мања примања и индиректно мање отпремнине, било у случају вишкова, одласка у пензију и саме пензије (уштеда по овом основу би просечно износила око 1.020 евра по раднику), што значи да ће послодавци инсистирати на оваквом решењу. Осим тога, отпремнине за одлазак у пензију убудуће неће износити три просечне бруто зараде, чиме ће се остварити уштеда од 500 евра по раднику. Спорно је и решење за накнаду за годишњи одмор које би убудуће требало бити обрачунавано на основу просека чисте зараде (без икаквих додатака на плату), чиме би се уштедело даљих 150 евра по раднику. Наравно, новим начином обрачунавања боловања послодавци би уштедели даљих 100 евра по раднику, а отпремницама дефинисаним за случај проглашења радника за технолошки вишак

због примене одредбе да се узима у обзир само стаж код последњег послодавца, просечна уштеда по раднику би износила најмање 1200 евра (ове рачунице су изведене из примера радника са просечном зарадом и са 20 година радног стажа од чега 10 година код последњег послодавца, што значи да би у пракси оваква решења и даље била кочница за запошљавање старијих радника, а сасвим извесно не би отворила велику могућност ни за запошљавање младих.

Наш Синдикат донео је одлуку да уколико (али то је сад већ извесно да се неће десити) Закон 27.01.2014.г. уђе у скупштинску процедуру, заједно са другим синдикатима учествује у блокади Парламента и онемогући

доношење предложеног Закона. Ових дана, на крају крајева, сазнаћемо и будућност Ивице (без Марице), односно да ли ће бити избора и колико они могу само одложити намере најјаче политичке групације да прогура ове антирадничке законе. У међувремену, ми ћемо се са онима који су расположени да нам се придруже обратити Међународној организацији рада, као и свим посланичким клубовима у Народној Скупштини Србије који су спремни да стану у последњу линију одбране и онако мало радничких права у Србији. Члановима из делатности просвете посебно сугеришемо опрез да уколико се одлуче да због радничке солидарности подрже колеге у било ком облику штрајка или протеста обрате пажњу на Закон о основном образовању и васпитању и Закон о средњем образовању и васпитању и на одредбе којима је суспендовано право запослених на штрајк уколико није организован на начин и у складу са не само још важећим „Лилићевим законом“ о штрајку, већ и у складу са ова два закона.



Ђуку не зоведу“. Дакле, када треба помоћи да се изгура протест онда су алтернативни синдикати у реду и добро дошли, а када треба поделити власт и маст онда су ова два синдиката сама себи довољна.

Што се тиче нашег синдиката, ми смо сво време били против доношења Закона о раду јер, нити је он усклађивање са европском радном легислативом (већ је управо супротно – поништавање конвенција МОР-а о слободи синдикалног организовања и удруживања), нити је уставан (шта више, поништава уставно право запосленог на синдикално организовање), нити је услов европских интеграција (што су потврдили и представници ММФ-а и Светске банке у Србији), већ је настао под великим притиском домаћих послодавца, првенствено УПС-а и Америчке привредне коморе.

Од до сад спорних поглавља у радној верзији Закона о раду једино је засад из ње „испало“ поглавље о агенцијама за изнајмљивање радника, али је зато веома апострофирано поглавље

# LINGVISTIČKE DILEME

Piše: *Vojislav Črkić\**

Nisam lingvisti ali sa interesovanjem pratim polemiku između dr Aleksandra Stevića i lektora „Politike“ g. Gradimira Aničića oko pravilne transkripcije italijanskih reči koje ispred samoglasnika „i“ i „e“ imaju suglasnik latiničko „č“.

Diskusija se svodi na načelno pitanje da li treba poštovati norme koje je svojevremeno postavila naša lingvistika, ili praksu više miliona govornika srpskog jezika kada je u pitanju izgovor navedenog suglasnika. Naime, prvi kažu da taj suglasnik treba izgovarati kao „č“, a drugi kao „ć“.

Moje je mišljenje da se taj „sporni“ suglasnik u Italiji najpribližnije izgovara našim glasom „ć“, rekao bih 90 odsto je bliži glasom „ć“ a 10 odsto glasom „č“. Živeo sam u dva maha u Italiji, ukupno oko 12 godina, osoba sam koja, smatram, ima sluha, i to mi tako izgleda.

Teško je, kao što su to oba učesnika ove diskusije navela, da se nađe precizna transkripcija za pojedine strane glasove, ali je potrebno naći rešenja koja su najpribližnija. Ja čak ne bih pravio nikakav izuzetak na koji je izgleda spreman dr Stević, pa na primer prihvati izgovor Bokačo (tal. Boccaccio). Udvojenom „ć“ služi samo da se ukaže da je akcent na reči na prethodnom slogu, a ne da se glasovna vrednost slova „ć“ menja u odnosu kada je ono jedinačno.

Šta reći što su naši jezikoslovci svojevremeno usvojili druge norme. Norme

nisu nešto što se ne može korigovati i promeniti ako se ukaže da su takve izmene potrebne. Promene nabolje, ispravnije nije nikakva jeres nego unapređenje postojećeg.

Ne znam da li grešim, ali je moj utisak da su svojevremeno jezikoslovci norme oko transkripcije stranih znakova i reči utvrđivali na osnovu knjiškog znanja nekog stranog jezika, ne imajući priliku da čuju njegovu živu reč. Tako su oni špansko ime Juan kod nas preveli kao Žuan, umesto Huan, brkajući španski i francuski. Tako je, ni kriv ni dužan, kod nas nastao Don Žuan.

Uzmimo primer čuvenog pape i njegove skandalizovane porodice koja se zvala Borda (ital. Borgia) a kod nas je ona poznata kao Bordžija. Ili naziv marke poznatih automobila lanča (ital. Lancia) koja se kod nas transkribovala kao Lančija.

Kad je reč o suglasniku „ć“ i kod nas je u pojedinim delovima bivše zajedničke države bilo razlike u glasovnoj vrednosti tog slova. Tako se u Bosni kod Bošnjaka izgovara između „ć“ i „ć“, a tako je nešto slično i u Hrvatskoj, u odnosu kako se taj glas izgovara u Srbiji.

Toliko od jednog nelingviste koji se drznuo da iznosi svoje mišljenje o pitanjima koja nisu njegov „fah“, uz pozdrav obojici polemikača.

\*Beograd

## SOCIJALNI DIJALOG – SRPSKA POSLA

(Nastavak sa 1. strane)

Piše: *Milan Knežević\**

Unija poslodavaca Srbije, Ujedinjeni granski sindikati i Savez samostalnih sindikata Srbije stekli su reprezentativnost 2005. godine. SSSS je produžio reprezentativnost 2009. godine, i to ne pred Odborom za utvrđivanje reprezentativnosti, već pred posebnom komisijom, koju je ad hoc formirao tadašnji ministar rada Rasim Ljajić. Ovo je bio leks specijalis, a 2012. će se otkriti motivi ovog izuzetka, političkom nagodbom SSS i SDP, Rasima Ljajića, tako što će na listi za parlament SDP-a biti najviši funkcioneri SSSS.

Socijalno-ekonomski savet Srbije čine reprezentativne organizacije sindikata i reprezentativne organizacije poslodavca koje moraju biti osnovane po Zakonu o radu i upisane u Registar Ministarstva rada i one koje su reprezentativne na republičkom nivou.

Komore, Klub privrednika, Klub menadžera, Američka privredna komora i druga poslovna udruženja i organizacije koje okupljaju privrednike ne mogu činiti SES, jer su ciljevi tih organizacija biznis ili nešto drugo, a ne socijalni dijalog i socijalna stabilnost zasnovani na dijalogu radnika-poslodavca i države.

U skladu sa evropskom praksom i Zakon o radu je eliminisao mogućnost da krupan kapital i multinacionalne kompanije ostvare dominantnu ulogu u procesu socijalnog dijaloga, kroz postupak organizacije, registracije i minimalnog broja poslodavca 10 odsto koji mogu da čine poslodavačku organizaciju, čime se stvaraju uslovi za realan socijalni dijalog i socijalno ekonomsku stabilnost. Ovo je ključna zabluda koja se u Srbiji ignoriše, već i političari i sindikalni lideri stalno prizivaju tajku u SES, i time na najgori način sopstvenom članstvu oduzimaju šansu za ostvarenje: veće zarade, sigurnih radnih mesta, zapošljavanje itd. Asocijacija malih i srednjih preduzeća i preduzetnika Srbije od 2008. godine čeka sa zahtevom za utvrđivanje reprezentativnosti, koju ne može da ostvari ne pored pravosnažne presude Upravnog suda.

Prema tome, SES čine neformalne organizacije, čiji stavovi nikoga ne obavezuju, a protiv čega se iste i ne bune, dokle god lideri tih organizacija kroz članstvo u raznim upravnim odborima iz budžeta Srbije uzimaju dve do tri hiljade evra mesečno. Pata karte i deljenje može da počne sa svakom vladom u poslednjih deset godina.

Asocijacija malih i srednjih preduzeća i preduzetnika nije pristala da bude sastavni deo vladinih i ministarskih ikebana zarad jeftinih apanaža i članstva u upravnim odborima.

\*Asocijacija malih i srednjih preduzeća i preduzetnika Srbije

## FAKULTET ZA UMETNIČKU IGRU BIO BI CIVILIZACIJSKI POMAK

Piše: *Ivana Milovanović\**

Prijatno me je iznenadio i obradovao tekst od 29. jula „Kada ćemo dobiti fakultet za umetničku igru“, mladog, mudrog i racionalnog Jovana Bukovala, bruceša u FDU i Univerziteta umetnosti u Beogradu. Argumenti za to pitanje, koje je student sasvim umesno i ljubazno postavio, jasni su i istiniti. U postavljanju ovako važnog pitanja iskreno mu se pridružujem. Dakle – kada?

Uprkos realnim (negativnim) društvenim i ekonomskim okolnostima, sve umetnosti u Srbiji, više ili manje, brže ili sporije, ipak napreduju. Ali ne i umetnička igra, koja godinama stagnira. Obrazovanje u oblasti dramske, muzičke, filmske, književne i likovne umetnosti je na akademskom nivou, ali ne i obrazovanje u oblasti umetničke igre. O složenim problemima ovih umetnika šira javnost gotovo ništa ne zna. Ni mediji nisu zainteresovani za problem umetničke zajednice koja, prema podacima Udruženja baletskih umetnika Srbije, ima 200 stalno zaposlenih umetnika, dok 53 osobe imaju status samostalnog plesnog umetnika.

Bez adekvatnog obrazovanja na svim nivoima, u svim oblastima našeg društva, nigde se ne može stići. Tako je i umetnosti. Nema budućnosti. Nema napretka. Nema znanja. Nema novih ideja, kreativnosti i sagovorništa. Nema umetničkih timova.

Nema istraživanja. Nema novih projekata. Nema razmene ni umrežavanja. Nema evaluacija. Nema širine, samo uskoogrudosti. Nema sposobnih mladih umetnika. Nema savremenog umetničkog stvaralaštva. Nema ničega. Samo kolotečina koja ubija sve novo i različito od onoga što smo napamet naučili više puta. Obrazovanje u oblasti umetničke igre godinama tapka u mestu. Po pravilu: prvo niža baletska škola, pa srednja i – kraj. Ko god želi više i ako to sebi može da priušti, nastavlja obrazovanje u inostranstvu i u Srbiju se ne vraća.

Objedinjeni naziv „umetnička igra“ po novom zakonu o kulturi podrazumeva balet, savremenu igru, mjuzikl (muzičko pozorište) i narodne igre (folklor). Srbiji su potrebni visokoškoloovani pedagozi, koreografi, igrači, ali i glumci, pevači, scenografi, kostimografi, video-umetnici, jer su svi vidovi umetničke igre u svetu odavno ravnopravni članovi porodice koju zovemo pozorište.

Pored objedinjenog naziva pod kojim ćemo se okupiti, više nego ikada, svi pripadnici naše male plesne porodice treba da budu složni. Bezrezervno podržavam ideju Jovana Bukovala. Peti fakultet Univerziteta umetnosti u Beogradu bio bi civilizacijski pomak.

\*Osnivač i glavni urednik časopisa za umetničku igru „Orchestra“





## РАДНА МЕСТА ПОПУЊАВАТИ СА ЛИСТЕ ЗА ПРЕУЗИМАЊЕ

Последњих дана просветне раднике су узнемириле информације да се сходно Закону о буџетском систему којим је проглашена забрана запошљавања код свих корисника јавних сред-

става до 2015. године, ни у школама убудуће неће моћи запошљавати. „По информацијама које смо добили од министра финансија Лазара Крстића, школе су изузете од забране запошљавања јер би онемогућавањем запошљавања на одређена радна места ослобођена због одласка запосленог у пензију или на боловање, било немогуће организовати и одржавати наставу”, рекао је за новосадски



„Дневник” Хаџи Здравко М. Ковач, генерални секретар Независног синдиката просветних радника Војводине. „У тим случајевима у школама ће и даље бити могуће преузимање с листе запослених за чијим је радом делимично или у потпуности престала потреба јер је и то заснивање радног односа, а уколико одговарајућег кадра на тој листи нема, онда ће се за свако ново запошљавање морати добити сагласност”. По његовим речима, директори школа ту сагласност тражиће у складу с Уредбом о поступку прибављања сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава.

Уредба, која је донета 20. децембра, предвиђа могућност новог запошљавања, али само на упражњено радно место које је предвиђено систематизацијом, било је попуњено од дана ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о буџетском систему, а постало је слободно услед престанка радног односа по било којем основу лица које је било распоређено на том радном месту, односно које је обављало послове тог радног места.

## УПИС УЧЕНИКА У ПРВИ РАЗРЕД СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

За годину дана 5,17 одсто средњошколаца мање

Влада АП Војводине је на седници одржаној 15. јануара, којој је председавао потпредседник Владе АПВ проф. др Драгослав Петровић, размотрила Информацију о упису ученика у први разред средње школе у Војводини у школској 2013/2014, према којој је у покрајини уписано 17.605 средњошколаца. Број ученика првог разреда средњих школа, у односу на претходну годину, смањен је за 5,17 одсто.

У средњим школама у којима се настава изводи на српском језику, број уписаних ученика је за 4,93 одсто мањи него претходне школске године. Мање средњошколаца уписано је у средње школе у којима се настава изводи на мађарском језику (5,18 одсто) и на русинском језику (23,33 одсто). Број новоуписаних ученика у средње школе у којима се настава изводи на словачком језику већи је за 13,34 одсто у односу на претходну школску годину, а више ученика уписано је и у школе којима се настава изводи на румунском (5 одсто) и хрватском језику (10 одсто). У први разред 71 средње школе у Војводини, у школској 2013/2014, уписано је 265 ученика ромске националности, што је у односу на прошлу школску годину мање за 6,69 одсто.

Настава на два језика реализује се у 37 средњих школа (у 32 – на српском и мађарском језику, у две – на српском и словачком језику, у две – на српском и румунском језику и у једној – на српском и русинском језику), а настава на једном језику реализује се у 80 школа (у 78 на српском и у две на мађарском језику).

Влада Војводине разматрала је и информацију о резултатима досадашње сарадње између регије Фриули Венеције Ђулије и АП Војводине у оквиру Програма децентрализоване сарадње Еуростарт. За нешто мање од годину дана, у оквиру Еуростарта започето је више значајних пројеката у чију реализацију су укључени партнери из обе регије. Сарадња је успостављена у домену енергетике, малих и средњих предузећа, културе и социјалне заштите.

## ЗАВРШЕНЕ ПРИЈАВЕ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ

Професор др Ендре Пап, председник Комисије за акредитацију и проверу квалитета каже да ће комисија кроз месец дана урадити анализу о томе да ли су се сви пријавили за акредитацију и послати упозорења онима који су пробили рок. Све то се може видети у Водичу за студенте који се налази на сајту комисије (www.kapk.org), тако да се будућим студентима увек саветује да пре уписа на одређени факултет или школу прво провере да ли та институција има акредитацију, када она истиче, да ли је обновљена...

На питање са каквим се најчешће проблемима суочавају високошколске установе, др Пап одговара да је код школа најпроблематичније било да испуне законски услов од 20 професора, док су се код факултета, посебно државних, пребројавали квадрати и професори на докторским студијама. „За ових неколико година постигли смо да нема више акредитованих факултета, како кажете, у цигланама, напуштеним фабрикама, становима, чак и у одељењима мора да постоји, на пример, библиотека и они који добију акредитацију испуњавају веома строге критеријуме. Комисија излази на терен и проверава да ли је стање на терену исто као и оно у папирима. Проблем су они који се нису пријавили и ту је задатак министарства да направи ред, а тога има доста”, каже професор Пап.

Србија данас има акредитованих 16 универзитета, осам државних и осам приватних, с тим да је на потоњима само 15 одсто укупног броја студената. Ипак, приватни се много жешће и чешће јавно критикују, понекад без икаквог повода, али и с поводом, када им се докаже некаква брљотина, „брзополезне” дипломе и докторати, везе с тајкунима, политичким моћницима... И неки државни факултети итекако имају „путера на глави”, али их дуга традиција, много сјајних стручњака које су изнедрили, чини „недодиривим”. Уосталом, да ли сте сигурни да међу угледним професорима у државном сектору нема оних са сумњивим докторатом стеченим још у „златном” времену СФРЈ, али су и тада радиле утицајне везе, политичари, добро позиционирани рођаци који су знали како се „заташкава”? Свет је, руку на срце, увек признавао да је наше државно високо образовање веома квалитетно, али су му врхунску славу прибављали пре свега талентовани појединци који су на свим меридијанима признати експерти и научници, без обзира на то да ли су остали да раде на овдашњим универзитетима или су се отиснули у свет и тамо изградиле завидне академске и научне каријере. Друго је, међутим, питање како се на светским лествицама котирају наше институције високог образовања?



## КОНТРОЛА РАДА НАСТАВНИКА: ЈЕДНОМ У 15 ГОДИНА

У Србији је, према истраживањима Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, тек четвртина наставника задовољна својим послом и уме да мотивише ученике, ради савесно и са ентузијазмом и није им потребан надзор, који, иначе, готово и не постоји. Не постоји, наиме, јединствена евиденција или досије о раду наставника, њиховим резултатима, успесима, пропустима, па се тако дешава да у школи остају да предају чак и наставници који учине тежак прекршај. Тек нешто више од 100 просветних саветника контролише рад наставника, што је недовољно, а дешава се да једног наставника не посете деценијама.

Просветне власти слажу се да има мало саветника, али сматрају да су они компетентни, иако не проверавају уско стручна знања, већ дидактичко-методичка решења примењена на часу. „Ипак”, како истиче наша колегиница Јасна Маричић Мириловић, „међу колегама има ентузијаста посвећених послу, добрих радника и за малу и велику плату и управо они покушавају да врате углед наставничком позиву”. Међутим, има и оних који не раде успешно, греше, крше прописе, и управо ову категорију адекватан надзор би натерао да раде боље”, истиче Мириловић, наводећи да су и деца готово без контроле, посебно једног дела родитеља.

Проблем је, додаје, и што су наставници преоптерећени бројем недељних часова, па је врло тешко у распореду наћи термин за секцију, слободне активности, допунску, додатну наставу, а чак и кад се нађе термин, деца дођу уморна, исцрпљена. Према истраживањима, скоро 15 одсто наставника је изразито незадовољно својим позивом и осећају се беспомоћно, што чини да су и они и њихови ђаци „изгубљени” у школи. Незадовољни су условима рада и друштвеним статусом и занемарују своју улогу у мотивисању ученика. Већина њих сматра да им није посао да ученика учине заинтересованим и не виде себе као некога ко треба да подржава ученика него само као излагача градива, резултати су истраживања.

**ŠTO JUŽNIJE PLATE SVE TUŽNIJE - U PRIBOJU I KURŠUMLIJI PLATE ISPOD 200 €**

- Najviše prosečne (bruto) zarade u Lazarevcu – 68.650 dinara, najniže u Priboju – 20.902 dinara
- Najviše neto zarade u Beogradskom regionu – 54.647 dinara, najniže u regionu Šumadije i zapadne Srbije – 37.719 dinar

Prosečna zarada (sa porezima i doprinosima) tzv. bruto isplaćena u novembru 2013. godine u Republici Srbiji iznosi 60.893 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u oktobru 2013. godine, nominalno je veća za 1,3%, a realno je veća za 1,9%.

U vrhu po visini plata u novembru posle Lazarevca, slede Surčin sa 65.171 dinara, Lajkovac – 64.981 dinara, Kostolac – 64.419 dinara, beogradske opštine Stari grad – 63.716 dinara i Palilula – 62.248 dinara, a među opštinama sa najnižim platama, osim Priboja, nalaze se Kuršumlja sa 22.259 dinara, Kovačica – 24.914 dinara, Bela Palanka – 26.287 dinara i Vranjska Banja – 26.642 dinara.

Posmatrano po delatnostima, najveće prosečne zarade imali su zaposleni u uslužnim delatnostima u rudarstvu sa 106.037 dinara, a najmanje zaposleni u proizvodnji ostalih saobraćajnih sredstava sa 13.486 dinara. U vrhu po visini plate su i zaposleni u proizvodnji koksa i derivata nafte sa 105.508 dinara, upravljačkim delatnostima i savetovanju – 96.928 dinara, eksploataciji sirove nafte i prirodnog gasa – 94.769 dinara i finansijskim uslugama, osim osiguranja i penzijskih fondova – 90.331 dinar. Reč je o delatnostima koje su propulzivne ili imaju monopol na tržištu, a u sektoru eksploatacije nafte i gasa i proizvodnje naftnih derivata izvršene su i značajne investicije, koje su proširile asortiman proizvodnje, učinili je efikasnijom, a i tržišni horizonti su veći, što bi i u narednom periodu trebalo da se odrazi na visoke zarade u tim sektorima.

Među onima sa najnižim zaradama su i zaposleni u preradi drveta i proizvodima od drveta, osim nameštaja sa 20.640 dinara, proizvodnji kože i predmeta od kože – 21.573 dinara, iznajmljivanju i lizingu – 22.624 dinara i ostalim prerađivačkim delatnostima – 23.006 dinara.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa (neto) isplaćena u novembru 2013. godine u Republici Srbiji iznosi 44.120 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u oktobru 2013. godine, nominalno je veća za 1,2%, a realno je veća 1,8%.

Na severu zemlje prosek neto zarada bio je 48.906 dinara. Nasuprot tome,

	Prosečne zarade RSD		Prosečne zarade bez poreza i doprinosa RSD	
	XI 2013	I-XI 2013	XI 2013	I-XI 2013
<b>Republika Srbija</b>	<b>60893</b>	<b>59865</b>	<b>44120</b>	<b>43312</b>
<b>Srbija - Sever</b>	<b>67534</b>	<b>66356</b>	<b>48906</b>	<b>47984</b>
Beogradski region	75378	73818	54647	53369
Region Vojvodine	59012	58192	42669	42092
<b>Srbija – Jug</b>	<b>52207</b>	<b>51349</b>	<b>37861</b>	<b>37182</b>
Reg Šumadije i Zap Srbije	51902	50918	37719	36955
Reg Južne i Istočne Srbije	52570	51873	38030	37460
Reg Kosovo i Metohija	-	-	-	-

**Period novembar 2013/novembar 2012.**

Prosečna zarada isplaćena u novembru 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u novembru 2012. godine, nominalno je veća za 3,4%, a realno je veća 1,8%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u novembru 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u novembru 2012. godine, nominalno je veća za 4,1%, a realno je veća za 2,5%.

na jugu zemlje, prosečne plate su iznosile 37.861 dinara. Najviše zarade su evidentirane u Beogradskom regionu - 54.647 dinara, a najniže u regionu Šumadije i zapadne Srbije - 37.719 dinar, što znači da je taj odnos 1,45 (45 odsto više) u korist Beograda. Treba napomenuti da su zarade u regionu južne i istočne Srbije, sa 38.030 dinara, tek za nijansu veće zarade nego u Šumadiji i zapadnoj Srbiji, što ukazuje na izrazitu neravnomernost u privrednom razvoju zemlji. Prosečna plata u Vojvodini bila je 42.669 dinara.

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade		Zarade bez poreza i doprinosa	
	XI 2013	I-XI2013	XI 2013	I-XI2013
<b>Ukupno</b>	<b>60893</b>	<b>59865</b>	<b>44120</b>	<b>43312</b>
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	51242	50808	37166	36598
Rudarstvo	99752	95563	70856	67992
Prerađivačka industrija	51818	50994	37770	37164
Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	107329	103303	76382	73498
Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	54693	54308	39489	39160
Gradevinarstvo	53239	48712	38445	35176
Trgovina na vel i malo i popravka motornih vozila	44740	45246	33033	33295
Saobraćaj i skladištenje	61934	63119	44783	45678
Usluge smeštaja i ishrane	32977	32859	24525	24214
Informisanje i komunikacije	95301	90424	70902	66405
Finansijske delatnosti i delatnost osiguranja	114029	108133	82555	78196
Poslovanje nekretninama	67359	66393	48385	47593
Stručne, naučne, informacione i tehničke delatnosti	86200	83932	63309	61698
Administrativne i pomoćne uslužne delatnosti	42660	41908	31071	30446
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	75030	74251	53964	53222
<b>Obrazovanje</b>	<b>59740</b>	<b>59301</b>	<b>42914</b>	<b>42552</b>
Zdravstvena i socijalna zaštita	60305	58757	43428	42281
Umetnost, zabava i rekreacija	58128	56353	41951	40684
Ostale uslužne delatnosti	42059	42844	31021	31419

**INFLACIJA NIKAD NIŽA, ŽIVOT NIKAD TEŽI**

Od januara 2011. godine Republički zavod za statistiku prestao je sa objavljivanjem Indeksa cena na malo i Indeksa troškova života. Umesto ovih indeksa kao meru inflacije Zavod izračunava i objavljuje Indekse potrošačkih cena. Indeksi potrošačkih cena (inflacija) se definišu kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u decembru 2013. godine, u odnosu na novembar 2013. godine, u proseku su više za 0,2%. Potrošačke cene u decembru 2013. godine, u odnosu na isti mesec 2012. godine, povećane su za 2,2%, dok prosečan godišnji rast iznosi 7,8%.

Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni potrošnje, u decembru 2013. godine, u odnosu na prethodni mesec, rast cena zabeležen je u grupama Odeća i obuća (1,1%), Komunikacije (0,7%), u grupama Hrana i bezalkoholna pića i Alkoholna pića i duvan (za po 0,3%) i u grupi Transport (0,2%). Pad cena je zabeležen u grupi Stan, voda, električna energija, gas i druga goriva (-0,1%). Cene ostalih proizvoda i usluga nisu se bitnije menjale.

**Period januar–novembar 2013/ januar–novembar 2012.**

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–novembar 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar–novembar 2012. godine, nominalno je veća za 5,5%, a realno je manja za 2,5%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–novembar 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–novembar 2012. godine, nominalno je veća za 6,0%, a realno je manja za 2,0%.

**NEMCIMA MINIMALAC 1.290 EVRA, U SRBIJI JEDVA 175 EVRA**

Jedan od uslova nemačkih socijal-demokrata za pravljenje koalicije sa Merkelinim demo-hrišćanima bio je i uvođenje prve zagarantovane minimalne plate u Nemačkoj. Iako koalicija dve najveće nemačke partije tek treba da prođe i parlamentarno glasanje, njeno aktiviranje pokrenuće i ostvarivanje uslova iz postignutog sporazuma dve stranke. Jedan od njih je i uspostavljanje zagarantovanog minimalca od 8,5 evra po satu od 2015. godine,

odnosno 1.289 evra mesečno, za radnu nedelju od 35 sati.

Prema podacima Eurostata, zvanične evropske statističke agencije, to bi Nemačku svrstalo između Francuske sa 1.430 evra i Velike Britanije sa 1.190 evra minimalne mesečne plate. Na vrhu liste u EU nalazi se Belgija sa 1.502 evra, a za njom Holandija sa 1.478. Zagarantovani minimalci ispod hiljadu evra su u Španiji (753), Grčkoj (684) i Portugalu (566). Najmanja zagarantovana plata u Srbiji iznosi oko 175 evra.

## ПРЕУЗИМАЊЕ ЗАПОСЛЕНОГ У УСТАНОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

**Питање:** Да ли се одредба члана 130. Закона о основама система образовања и васпитања односи на све запослене у установи или само за наставно особље?

**Одговор:** Одредбом члана 130. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 52/11 и 55/13) прописано је да се пријем у радни однос у установи врши на основу преузимања запослених у установи чији је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе и конкурса.

Ставом 2. истог члана Закона је прописано да се пријем у радни однос на неодређено време на основу конкурса може извршити ако се није могло извршити преузимање запосленог.

Према томе, наведена одредбе Закона односи се на све запослене у установи, а не само на наставнике, васпитаче и стручне сараднике. *(Мишљење Министарства просвете, науке и технолошког развоја, бр. 112-01-112/2013-02 од 22. априла 2013)*

## ДОКАЗИВАЊЕ ИСПУЊЕНОСТИ УСЛОВА ЗА ПРИЈЕМ У РАДНИ ОДНОС У УСТАНОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

**Питање:** Како кандидати на конкурс за радно место наставника доказују испуњеност услова прописаног чланом 8. став 4. Закона о основама система образовања и васпитања?

**Одговор:** Одредбом члана 121. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 52/11 и 55/13), између осталог, прописано је да послове наставника може да обавља лице са одговарајућим образовањем из члана 8. став 2. овог закона.

Одредбом члана 8. ст. 2. и 3. истог закона прописано је да је наставник, васпитач и стручни сарадник лице које је стекло одговарајуће високо образовање:

1. на студијама другог степена (мастер академске студије, специјалистичке академске студије или специјалистичке струковне студије) по пропису који уређује високо образовање, почев од 10. септембра 2005. године;
2. на основним студијама у трајању од најмање четири године, по пропису који је уређивао високо образовање до 10. септембра 2005. године.

Изузетно, наставник и васпитач јесте и лице са стеченим одговарајућим високим образовањем на студијама првог степена (основне академске, односно струковне студије), студијама у трајању од три године или вишим образовањем.

Лице из ст. 2. и 3. овог члана мора да има образовање из психолошких, педагошких и методичких дисциплина стечено на високошколској установи у току студија или након дипломирања, од најмање 30 бодова и шест бодова праксе у установи, у складу са Европским системом преноса бодова.

Програм за стицање образовања из става 4. овог члана реализује високошколска установа у оквиру акредитованог студијског програма или као програм образовања током читавог живота, у складу са прописима којима се уређује високо образовање.

Одредбом члана 121. став 10. Закона, прописано је да наставник, васпитач и стручни сарадник који је у току студија положио испите из педагогије и психологије или је положио стручни испит, односно испит за лиценцу, сматра се да има образовање из члана 8. став 4. Закона.

Имајући у виду изнето, мишљења смо да су кандидати у конкретном случају, у обавези да доставе исправу коју издаје високошколска установа, а којом доказују да су стекли образовање из психолошких, педагошких и методичких дисциплина из члана 8. став 4. Закона, односно да су на студијама положили испите из психологије и педагогије, у складу са чланом 121. став 10. овог Закона. *(Мишљење Министарства просвете, науке и технолошког развоја, бр. 011-00-231/2013-02 од 2. септембра 2013)*

## ЕВИДЕНЦИЈА УЧЕНИКА КОЈИ СУ ПОХАЂАЛИ НАСТАВУ ПО ИОП-У И ИЗОСТАЈАЊЕ УЧЕНИКА

**Питање:** Како се води евиденција ученика који су похађали наставу по ИОП-у? Да ли изостајање ученика са осталих облика образовно-васпитног рада улази у укупан број изостанака ученика?

**Одговор:** У вези са питањем које се односи на вођење евиденције ученика који су похађали наставу по ИОП-у, мишљења смо да у ђачкој књижици

у рубрици „Напомена“ на крају школске године за завршени разред треба унети да је ученик, сагласно одредби члана 77. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 52/11) савладао предмете (набројати предмет). Исто се уноси и у матичну књигу.

Што се тиче вођења евиденције о изостанцима ученика у дневницима рада, указујемо да се евиденција о присуству ученика води у складу са наставним планом и уписује у Дневник рада. Присуствовања или изостајања ученика са осталих облика образовно-васпитног рада се евидентира, али не утиче на укупан број изостанака ученика. *(Мишљење Министарства просвете, науке и технолошког развоја, бр. 610-00-232/2013-02 од 10. јуна 2013.)*

## ДОСТАВЉАЊЕ УЧЕНИКУ И РОДИТЕЉУ УЧЕНИКА КОНТРОЛНОГ ИЛИ ПИСМЕНОГ ЗАДАТКА

**Питање:** Да ли је школа у обавези да ученику, односно родитељу ученика достави примерак контролног или писменог задатка?

**Одговор:** Одредбом члана 103. став 1. тачка 5) Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 52/11), између осталог, прописано је да су установа, односно сви запослени дужни да обезбеде остваривање права ученика, а нарочито право на благовремену и потпуну информацију о питањима од значаја за његово школовање.

Одредбом члана 141. став 1. тачка 11) истог закона прописано је да је тежа повреда радне обавезе запосленог у установи одбијање давања на увид резултата писмене провере знања ученицима, родитељима, односно старатељима.

Одредбом члана 20. Правилника о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“, број 74/11), између осталог, прописано је да родитељи, односно старатељ, има право увида у оцењену писмену проверу постигнућа или продукт учениковог рада.<sup>1</sup>

Према томе, ученик, односно родитељ има право увида у оцењену писмену проверу знања ученика.

Истовремено указујемо да је наведеном одредбом члана 20. Правилника прописано да ако родитељ, односно старатељ не долази на родитељске и индивидуалне састанке, одељенски старешина је дужан да га благовремене у писменој форми обавести о успеху и оценама, евентуалним тешкоћама и изостанцима ученика и последицама изостајања ученика.<sup>2</sup> *(Мишљење Министарства просвете, науке и технолошког развоја, број 011-00-19/2013-07 од 19. фебруара 2013)*

## УСЛОВИ ЗА ПРИЈЕМ У РАДНИ ОДНОС У ШКОЛИ

**Питање:** Да ли лице са завршеном Музичком академијом у Сарајеву и стеченим стручним називом *дипломирани музички педагог* испуњава услове за заснивање радног односа у основној школи, гимназији и основној музичкој школи?

**Одговор:** Одредбом члана 121. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 52/11), између осталог, прописано је да послове наставника може да обавља лице са одговарајућим образовањем из члана 8. став 2. овог закона.

Одредбом члана 8. ст. 2. и 3. истог закона прописано је да је наставник, васпитач и стручни сарадник лице које је стекло одговарајуће високо образовање:

на студијама другог степена (мастер академске студије, специјалистичке академске студије или специјалистичке струковне студије) у складу са Законом о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 76/05, 100/07 – аутентично тумачење, 97/08 и 44/10), по пропису који уређује високо образовање почев од 10. септембра 2005. године;

на основним студијама у трајању од најмање четири године, по пропису који је уређивао високо образовање до 10. септембра 2005. године.

Увидом у Решење број 299/7 од 27.6.2013. године о признавању високошколске исправе Музичке академије у Сарајеву, БиХ, број 405 од 20.3.2013. године, констатовано је да сте завршили основне академске студије и стекли стручни назив дипломирани музички педагог.

Према томе, наведено лице не испуњава услов у погледу степена образовања за заснивање радног односа на неодређено време у основној школи, гимназији и основној музичкој школи. *(Мишљење Министарства просвете, науке и технолошког развоја, број 612-00-1659/2013-02 од 6. септембра 2013)*

1 Истоветну одредбу садржи члан 20. став 3. важећег Правилника о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“, број 67/13)

2 Истоветну одредбу садржи члан 20. став 3. важећег Правилника о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“, број 67/13)

### NAJHUMANIJI POSLODAVAC NA SVETU

Mesto Montgomeri u američkoj državi Teksasu ima samo 620 stanovnika, ali je zbog priče o plemenitom vlasniku restorana i bolesnoj konobarici ovih dana za njega čuo ceo svet. Za restoran Kajzerhof u teksaškom mestu Montgomeriju znalo se samo zbog izvrsnih nemačkih specijaliteta. Dobro radi bez-malo dve decenije, jer je uz prometan put. Njegov vlasnik ga ipak prodaje, ali ne da unovči dobro razrađen posao, nego da pomogne devetnaestogodišnjoj konobarici kojoj je pre mesec dana pronađen tumor na mozgu. "Sve je počelo od osipa na nozi zbog kojeg sam otišla u bolnicu. Lekari su utvrdili da osip potiče od zgrušavanja krvi, poslali su me na skener i magnetnu rezonancu i utvrdili da imam tumor na mozgu", kaže konobarica Britani Matis. Ista bolest je pre četrnaest godina odnela njenog oca i porodica zna koliko je važno brzo početi lečenje. Međutim, nemaju zdravstveno osiguranje i neplaćeni računi počeli su da se gomilaju.

Vlasnik restorana u kome rade Britani, njena majka i sestra, nije, kaže, mogao da sedi skrštenih ruku. Ponudio je restoran na prodaju da bi mladoj konobarici platio lečenje. "To je porodica koja vredno radi, koja nije imala lak život, nema ništa drugo do svojih ruku, a ni od koga ne traži pomoć", kaže Majkl de Bajer, vlasnik restorana. Zbog plemenitog postupka, Majkla de Bajera američki mediji već proglašavaju najboljim poslodavcem na svetu, ali za njega, kaže, nije bilo dileme: savest mu ne dozvoljava da zarađuje od restorana, dok je nekom potrebna pomoć.

### AMERIKANCI NAJNEZADOVOLJNIJI SVOJIM POSLOM

Amerikanci u najvećem broju slučajeva mrze svoj posao, dok Kanađani najviše uživaju obavljajući svoje radne obaveze, rezultat je studije istraživačke kuće GfK. Anketa u kojoj je učestvovalo 8.000 zaposlenih iz SAD, Kanade, Indije i EU pokazala je da 15 odsto zaposlenih Amerikanaca mrzi svoj posao, a Kanađana tek sedam odsto, preneo je portal Monster.com. Najsrećniji su na svom poslu Kanađani, njih 64 odsto je zadovoljno onim što radi, a iza njih (sa 57 odsto) su Holanđani od kojih tek sedam odsto mrzi svoj posao. Većina Nemaca, 57 odsto njih je neutralna u odnosu na posao koji obavlja, niti ga vole niti ga mrze.

Ovakvi rezultati ne treba da iznenade ako se zna da Amerikanci imaju kraći godišnji odmor od Evropljana kao i da američke firme pokušavaju da sa što manje radne snage urade što veći obim posla, navodi se u studiji. Nemačka, četvrta ekonomija sveta sa 35-časovnom radnom nedeljom ne ubraja se u zemlje sa najzadovoljnijim zaposlenima. Samo 34 odsto Nemaca voli svoj posao, a deset odsto njih je izjavilo da mrzi ono što trenutno radi. Zaposleni Francuzi koji imaju takođe 35-časovnu radnu nedelju u 43 odsto slučajeva je izjavilo da vole svoj posao, a devet odsto da mrzi svoje radno mesto. Britanci koji su na petom mestu ove liste, u 46 odsto slučajeva njih voli to što trenutno radi, nasuprot 12 odsto onih koji mrzi svoj posao.

### NEMAČKA: POLITIČAR SE ODRIČE TITULE "DR"

Nemački političar Andreas Šojer je 17. januara objavio da će prestati da se u javnosti koristi titulom doktora, nakon što su nemački mediji izrazili sumnju da on ima pravo da se tako predstavlja. Šojer, novi generalni sekretar konzervativne Hrišćansko-socijalne unije Bavorske, jedne od samo pet stranaka koje imaju predstavnike u Bundestagu, stekao je doktorsku titulu na Univerzitetu u Pragu, prenela je agencija AP. Dnevni list „Frankfurter algemajne cajtung“ je, međutim, objavio da, prema nemačkim zakonima, titula doktora stečena u Češkoj omogućava toj osobi da se titulom koristi samo u dve od 16 saveznih država Nemačke.

Šojer je u izjavi za današnje izdanje lista „Bild“ rekao da je odlučio da se „u budućnosti više nikad ne koristi titulom doktora“. Akademske titule su na velikoj ceni u Nemačkoj, a u posebnom su fokusu javnosti nakon što su u poslednje tri godine dva ministra podnela ostavku zbog tvrdnji da su prepisali pojedine delove svojih doktorskih disertacija.



### ALKOHOL UBRZAVA GUBITAK PAMĆENJA

Više od 36 grama alkohola dnevno (na primer 2 piva ili 2 doze nekog žestokog pića), sredovečnim muškarcima ubrzava gubitak pamćenja za šest godina, navodi se u istraživanju naučnika londonskog univerziteta. U istraživanju su učestvovali i žene, ali za njih nisu dobijeni rezultati na osnovu kojih bi se mogli doneti konkretni zaključci.

U studiji je učestvovalo 7.000 ljudi starih od 45 do 55 godina koji su istraživačima govorili koliko piju i koji su učestvovali na testovima pamćenja. Studija se uklapa u teoriju da pijenje alkohola preko granice umerenog ubrzava starenje, posebno posle srednjih godina.

### DANSKA: OPŠTINARI BUDE UČENIKE PO KUĆAMA

Socijalni radnici jednog bogatog prigradskog naselja Kopenhaga počeli su da obilaze kuće i stanove, kako bi budili učenike koji imaju veliki broj izostanaka iz škole. Kako prenosi AFP, opština je pribegla ovoj metodi "uterivanja discipline", jer su školama više nego dojadila dažka opravdanja. Mera, međutim, nije naišla na sveopšte odobravanje. Mnogi smatraju da je Danska počela da se previše meša u privatni život stanovnika. "Bilo je konfliktnih situacija, ali su ljudi koje smo poslali da obavljaju ovaj posao dobro obučeni za to. Naravno da je bilo otpora", kazao je Barbro Lundkvist, socijalni radnik u rezidencijalnom predgrađu Esterbro.

Nakon godinu dana primene, 33 odsto đaka uzrasta od sedam do 15 godina, koja su bila obuhvaćena ovom merom, počelo je da redovno odlazi u školu. Oko 80 odsto ove dece su i ranije bila u kontaktu sa socijalnom službom zbog drugih razloga. "Očigledno da postoji problem u porodici kada imate ogroman broj izostanaka. Ovdje nije reč o običnim porodicama Esterbroa. Moramo da učinimo ono što je najbolje za tu decu, jer možda nećemo uspeti da na vreme rešimo probleme roditelja", objasnio je Lundkvist. Za pojedinu decu dovoljan je bio telefonski poziv, ali u većini slučajeva socijalni radnici su morali da odlaze na vrata i uvere se da se dete probudilo i pripremi za školu. "Svakodnevnim obilasci bili su neka vrsta obuke za roditelje, koji su vremenom preuzimali na sebe obavezu buđenja svoje dece", rekao je Lundkvist.



Nisu svi, međutim, impresionirani ovom merom koja će uskoro početi da se primenjuje i u drugim delovima Kopenhaga. "Ukoliko je Danska zemlja blagostanja, Esterbro je primer ekstremnog blagostanja", napisao je kolumnista Tom Jensen u listu "Berlingske", zaključivši da izgleda nije ostalo baš ništa za šta se treba boriti. "Ako ne možemo ujutru da se probudimo, neko iz opštine će već doći da probudi mališane", dodao je on. Sa njegovom konstatacijom složila se lokalna političarka Hajdi Vang, upitavši se "gde su prijatelji, gde su dobrovoljci i svi ostali? Nije u redu da opština preuzima ono što treba da bude naša odgovornost".

### ČITANJE IZAZIVA STVARNE PROMENE U MOZGU

Čitanje romana može da izazove stvarne i merljive promene u mozgu koje mogu potrajati i do pet dana posle čitanja, objavili su američki naučnici. Novo istraživanje stručnjaka s američkog univerziteta Emori pokazalo je da čitanje knjiga može da osnaži veze između moždanih ćelija i trajne neurološke promene, slično kao mišićno pamćenje. Promene su uočene u levom temporalnom korteksu, delu mozga odgovornom za jezik, kao i u glavnoj osetljivoj zoni mozga. Neuron te zone povezani su s podsticanjem svesti da misli da radi nešto što zapravo ne radi, fenomen poznat kao simulirana spoznaja. Na primer, samo zamišljanje da trčimo može da aktivira neurone povezane s trčanjem.

"Neurološke promene koje smo otkrili, povezane s telesnim osećajem i sistemom pokreta, ukazuju na to da čitanje romana može da se prenosi u telo protagonistu", rekao je profesor neurologije Gregori Berns, glavni autore studije. "Od ranije smo znali da nas dobra priča može, u prenesenom značenju, uvesti u kožu nekog lika, a sada znamo da se nešto događa i nešto na biološkom nivou", istakao je Berns.